

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Vývoj venkovského sídla Pačejov-nádraží od 19. století
do současnosti**

**The development of the seat Pačejov-nádraží from the
19th century to the present**

Petra Červená

Plzeň 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Vývoj venkovského sídla Pačejov-nádraží od 19. století do současnosti“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příloze bibliografii.

V Plzni, 23. 4. 2018

.....

Podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce RNDr. Marii Novotné CSc. za užitečné rady, připomínky, čas strávený při konzultacích a za odborné vedení celé práce.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra ČERVENÁ**
Osobní číslo: **K14B0341P**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Ekonomická a regionální geografie**
Název tématu: **Vývoj sídla Pačejov-nádraží od 19. století do současnosti**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Seznamte se s tématem, vytvořte koncept práce.
2. Stanovte cíle a hypotézy.
3. Proveďte rozbor literatury a popište teoretická východiska práce.
4. Zpracujte metodický postup řešení bakalářského úkolu.
5. Proveďte vlastní zpracování:
  - a. získejte datové podklady a vytvořte využitelná data,
  - b. analyzujte vytvořená data,
  - c. interpretujte výsledky, srovnajte je s jinými studii, potvrďte nebo vyvráťte hypotézy.
6. Vytvořte závěr.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: **40 - 60 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- **BINEK, J. et al. Synergie ve venkovském prostoru. Přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí. Brno: GaREP, spol. s r. o. 2010. 120 s. ISBN 978-80-904308-4-6.**
- **MAJEROVÁ, V. et al. Český venkov 2008: Proměny venkova. 1. vyd. Praha: CREDIT, 2009, 183 s. ISBN 978-80-213-1911-0.**
- **NOVOTNÁ, M. (ed.) Problémy periferních oblastí. Praha: Univerzita Karlova v Praze, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. 184 s. ISBN 80-86561-21-6.**
- **NOVOTNÁ, M., KOPP, J. Migrační trendy v regionu Šumava po roce 1990. Silva Gabreta, 2011, vol. 16, č. 3. S. 187-206. ISSN 1211-7420.**
- **SVOBODA, P., PŘIDALOVÁ, I., OUŘEDNÍČEK, M. (2014): Ukazatele ekonomické struktury a mobility obyvatelstva ve sčítáních lidu. Historická geografie 40, č. 2, s. 285-306.**

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. RNDr. Marie Novotná, CSc.

Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **21. října 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **24. dubna 2017**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 21. října 2016

Obsah

Úvod a definování cílů práce	8
2. Rozbor literatury	9
2.1. Vývoj venkova	12
2.3. Doprava, jak ovlivňuje vývoj sídla	13
2.4. Publikace o Pačejově.....	14
3. Metodika práce.....	15
4. Geografická charakteristika	19
4.1. Geografická poloha	19
4.2. Historie	19
4.3. Občanská vybavenost a spolky v sídle.....	21
4.4. Zajímavá místa v okolí.....	23
5. Demografický vývoj	25
5.1. Vývoj počtu obyvatel	25
5.1.1. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1910	27
5.1.2. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1921	28
5.1.3. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1970	30
5.1.4. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1980	32
5.1.5. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1991	35
5.1.6. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 2001	38
5.1.7. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 2011	40
5.2. Vývoj změny ve struktuře obyvatelstva	42
5.2.1. Vývoj struktury obyvatel dle pohlaví	42
5.2.2. Vývoj struktury obyvatel dle věku	43
5.2.3. Vývoj struktury obyvatel dle národnosti	44
5.3.4. Vývoj struktury obyvatel dle vzdělání.....	44
5.3.5. Vývoj struktury obyvatel dle ekonomické aktivity	45

5.4. Závěr demografického vývoje.....	46
6. Urbanistický vývoj.....	47
6.1. Vývoj počtu domů.....	47
6.2. Využití ploch v sídle a v jeho zázemí	47
6.3. Závěr urbanistického vývoje	53
7. Ekonomický vývoj.....	54
7.1. Ekonomická aktivita v letech 1910 a 1921	54
7.2. Současná ekonomická aktivita	54
7.3. Současné ekonomické subjekty.....	55
7.4. Závěr ekonomického vývoje	57
8. Závěr	58
Seznam tabulek	60
Seznam obrázků	61
Seznam grafů.....	61
Seznam použitých zdrojů.....	63
Literatura	63
Elektronické zdroje	65
Seznam příloh	67
Přílohy.....	68
ABSTRAKT.....	73
ABSTRACT	74

Úvod a definování cílů práce

Téma mé bakalářské práce je zaměřeno na hodnocení vývoje sídla Pačejov-nádraží, a to konkrétně od 19. století do současnosti. Sídlo Pačejov-nádraží jsem si vybrala z toho důvodu, že tamější prostředí znám, jelikož naše rodina vlastní v nedaleké obci Kvášňovice chalupu, kde jsem trávila většinu svého dětství, a sídlo Pačejov-nádraží prodělalo od 19. století zajímavý vývoj, který souvisí s rozvojem železniční dopravy. Tato část obce se nachází v Plzeňském kraji, konkrétně v okrese Klatovy, a spolu se sídly Pačejov, Strážovice, Týřovice a Valešice tvoří součást obce Pačejov. Pačejov-nádraží má velmi důležitou dopravní funkci. V okolí se totiž nachází mnoho obcí (např. zmíněné Kvášňovice, dále Maňovice, Myslív aj.), které jsou závislé na autobusové a vlakové dopravě koncentrované právě v sídle Pačejov-nádraží.

Pačejov-nádraží je oproti ostatním v okolí poměrně mladým sídlem. Jeho počátek měl souvislost se vznikem železniční trati (Dráha císaře Františka Josefa I.), spojující Cheb a Vídeň, která byla dokončena v roce 1868. (Klečka 2000) První domy se zde začaly stavět na přelomu 19. a 20. století. Z počátku se jednalo pouze o domy postavené v blízkosti železniční trati pro pracovníky Státní železniční trati. (Kříž 2017)

Vývoj tohoto venkovského sídla od počátku **19. století až po současnost** budu tedy hodnotit ze tří aspektů. Nejprve se zaměřím na **demografický vývoj**, kdy budu sledovat změny v počtu a struktuře obyvatel, konkrétně dle pohlaví, věku, národnosti, vzdělání a ekonomické aktivity. Jako nejvýznamnějšího zdroje informací využiji zpracovaná data ze sčítacích listů ze Státního okresního archivu Strakonice a data poskytnutá z Českého statistického úřadu.

Druhým cílem bude zhodnocení **urbanistického vývoje**, tedy vývoj počtu domů a dále využití ploch na katastrálním území Pačejov-nádraží. Dále budu vytvářet mapové vrstvy využití ploch v sídle a jeho zázemí ve zvolených časových horizontech 1951, 2001 a 2015.

Posledním cílem bakalářské práce je posouzení **ekonomického vývoje** sídla Pačejov-nádraží. Pro tento účel budou využity data ze Státního okresního archivu Strakonice, které nám analyzují ekonomické aktivity v minulosti a kroniky obce. Pro současnost využiji databáze ARES, RES a sčítání lidu za rok 2011.

2. Rozbor literatury

V této kapitole si vysvětlíme pojmy, které se v textu nachází. Jedná se o pojmy, jenž spolu úzce souvisí. Pořadí, dle kterého je budeme analyzovat, jsem zvolila na základě návaznosti. V první řadě si vysvětlíme pojem sídlo. Dále budeme analyzovat pojmy: obec, venkov, vesnice. Zmíníme publikace, které se zabývají vývojem venkova. Popíšeme si také, jak ovlivňuje doprava vývoj sídla.

Podle Votrubce (1980) je sídlo seskupení usedlostí a sídelní prostor území osídlené člověkem. Pod pojmem osídlení se rozumí rozmístění lidských sídel v krajině. Osídlení může být soustředěné (město, vesnice) nebo rozptýlené (rozptýlená vesnice, samoty). Sídlo Pačejov-nádraží je soustředěné v blízkosti železniční trati a silnice. Dále jsou sídla rozdělována na venkovská, městská, poloměstská, polovenkovská neboli sídla přechodného typu. Votrubec (1980) rozlišuje tři typy venkovských sídel:

a) **Samota** – je nejmenší sídelní jednotka, skládá se z obytného domu a příslušných hospodářských budov a pozemků, které k samotě náleží

b) **Víska** – tvoří několik (pět až patnáct) domů seskupených blízko u sebe (Votrubec, 1980)

c) **Vesnice** – vesnice nebo ves je sídelní útvar střední velikosti s 20 až 250 byty s hlavní funkcí zemědělskou nebo lesnickou. (Schwarzová 1966 in Votrubec 1980, s. 109) Podle Sčítání lidu a domů 2011, Pačejov-nádraží sčítal 117 bytů (ČSÚ 2011)

Chalupa, Hübelová (2011) uvádí, že sídlo je složitý objekt, který vytváří ucelený kompaktní areál aktivit obyvatelstva, poskytuje obyvatelstvu nutné podmínky pro život, práci a odpočinek. Pod pojmem sídelní jednotka si představujeme prostor trvalého nebo jen občasného pobytu člověka, kde přespává, pracuje, uchovává své zásoby, potraviny, nápoje, nářadí a zbraně. Jde tedy o místo, kde se sídlí - usedlost. (Votrubec 1980) Sídelní jednotky tvoří budovy, jež jsou výtvozem lidské činnosti. (Chalupa, Hübelová 2011)

Podle Slepíčky (1981) rozumíme venkovskými sídly všechny prostorově oddělené sídelní útvary mimo města. Patří sem samoty, malé skupiny domů (osady) i vesnice. V České republice převažují malá sídla do 200-500 obyvatel a tvoří více než 80 % celkového počtu sídel. (Slepíčka 1989)

Vztahy mezi sídly mají mezi sebou různou povahu. Například administrativní, dopravní nebo pracovní. (Chalupa, Hübelová 2011) Okolní sídla závislá na infrastruktuře v sídle Pačejov-nádraží, mají mezi sebou dopravní vztah.

Malý sociologický slovník uvádí, že **obec je**: „větší či menší sociální jednotka, tvořená obyvatelstvem společně užívajícím určité vymezené území, ve kterém se odehrává převážná část denního, hospodářského a kulturního života.“ (Malý sociologický slovník 1970 in Majerová a kol. 2002, s. 10) Legislativně je obec definována v §1 zákona 128/2000 Sb. o obcích jako: „Obec je základním územním samosprávním společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.“

Majerová a kol. (2009) ve své publikaci *Český venkov 2008* uvádí, že jako obec označujeme všechna města a vesnice bez ohledu na velikost. Sídlo Pačejov-nádraží je spolu s dalšími čtyřmi sídly součástí obce Pačejov a k 1. 1. 2017 sčítalo 754 obyvatel (ČSÚ 2017). Z hlediska počtu obyvatel existují různé definice, jak určit převážnou část obcí. Několik odborníků uvádí, že obec, která má alespoň 3000 obyvatel, je městem. Pokud však má méně obyvatel, jedná se o venkovskou obec neboli vesnici. Jiní odborníci mluví o městské obci již od 2000 obyvatel. Samozřejmě existují i výjimky, které stanovuje předseda Poslanecké sněmovny. Obec, která byla městem před dnem 17. května 1954 a má méně obyvatel, může na požádání být městem. (Zákon o obcích 2000)

Sídlo Pačejov-nádraží se nachází na **venkově**. Existuje celá řada mezinárodních definic venkova, Česká republika používá definici založenou na počtu obyvatel. Jak již bylo zmíněno výše, za venkovskou obec se považují obce s méně než 3000 obyvateli nebo také i s méně než 2000 obyvateli, definic je více. Podle OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) se za venkov považuje oblast o hustotě 150 ob/km² a podle Eurostatu (statistický úřad EU) je to 100 ob/km². (Majerová a kol. 2002) Eurostat hodnotu snížil na 100 ob/km² vzhledem ke sníženým hustotám v některých „okrajových“ státech Evropy. (Baše 2006)

Metodika OECD rozlišuje tři typy regionů:

1) Pokud více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích s hustotou menší než 100 ob/km², jedná se o výrazně venkovský region. Vybrané sídlo se nachází v tomto regionu.

2) Pokud 15-50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích s hustotou menší než 100 ob/km², jedná se převážně o venkovský region.

3) Pokud méně než 15 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích s hustotou menší než 100 ob/km², jedná se o výrazně městský region.

Velký sociologický slovník uvádí: „*Venkov je obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také s jinou sociální strukturou ve srovnání s městem.*“ (Velký sociologický slovník 1996 in Majerová a kol. 2009, s. 15)

Plošně je venkovský prostor vymezován jako souhrn ploch zemědělské půdy, lesů, vodních ploch, intravilánu, venkovských sídel, polních cest a místních komunikací. (Slepička 1981)

Pačejov je v publikacích uváděn jako obec skládající se z několika **vesnic**. Každá ves představuje jedno sídlo. (Kříž 2017) Většina vesnic vznikala již ve středověku. Vesnice je venkovské sídlo neboli zastavěné území s typickou rurální strukturou, venkov je prostor tvořený nejen tímto zastavěným územím, ale i kulturní krajinou v okolí vesnice. (Perlín 1998) Termín vesnice se používá jen v některých zemích. Slepička (1989) ve své publikaci *Proměny venkova/venkov našeho věku* píše, že vesnice je relativně kompaktní venkovské sídlo s určitým počtem obyvatel a vymezeným zastavěným územím. Slepička (1981) ve své jiné publikaci *Venkov a/nebo město* doplňuje, že vesnice charakterem své zástavby, strukturou ploch intravilánu, velikostí staveb a jejich funkčním využitím, skladbou a počtem obyvatelstva nemá znaky města.

Podle Votrubce (1980) rozlišujeme dva základní typy vesnic podle půdorysu:

a) Řadové vesnice - její usedlosti přiléhají těsně k sobě, tvoří tedy souvislou řadu podle silnice, cesty, potoka nebo řeky. Jedná se tedy o tzv. ulicovky, silniční, potoční nebo pořiční vesnice. Pačejov-nádraží patří do této skupiny. Jednotlivé domy jsou uspořádané podél silnice II. třídy a železniční trati.

b) Návesní vesnice - jednotlivé usedlosti jsou seskupeny kolem návsi.

2.1. Vývoj venkova

Stručně budeme charakterizovat vývoj venkova od přelomu 19. - 20. století až do současnosti. V publikaci, *Venkov: jeho proměny a územní plánování* složené z příspěvků ze semináře v Telči 2005, socioložka Věra Majerová (2005) toto období stručně charakterizuje. Píše, že na přelomu 19. a 20. století byly československé vesnice silně sociálně diferencované. Rozdíly byly mezi bohatými a chudými lidmi, ve velké míře se objevovaly levicové myšlenky a postoje. Pozemková reforma v letech 1919-1938 tyto rozdíly mírně zregulovala, vymizely nejchudší vrstvy venkovského obyvatelstva a vliv nejbohatšího obyvatelstva byl omezen. Díky rozvinutému družstevnímu hnutí došlo ke zmírnění důsledků velké hospodářské krize 30. let 20. století. (Majerová 2005) Na venkově existovalo soukromé vlastnictví půdy a majetku, ale také i státní a družstevní vlastnictví. V zemědělských družstvech početně převládali drobní a střední rolníci. (Slepička 1989) Kolektivizace, která započala roku 1948, velmi změnila celkový vzhled vesnice. Všechno hospodářství muselo jít pod kontrolu Komunistické strany. Hlavním cílem bylo zvýšit efektivitu hospodářství s co největšími výnosy (za jakoukoliv cenu). Závažně se narušilo životní prostředí a mezi lety 1971 až 1989 došlo ke stagnaci zemědělské výroby. (Klímová, 2013) Rok 1989 přinesl velký převrat. Došlo k obnovení soukromého hospodaření, ale zájem venkovského obyvatelstva už o něj nebyl tak velký jako před kolektivizací. Hron (1997) ve svém článku *Sociální vývoj venkova a zemědělství* rozebírá změny v rozvoji ekonomického prostředí na venkově na konci 20. století. Projevují se například: růstem míry nezaměstnanosti v agrárních oblastech, poklesu příjmů v domácnostech zemědělců, odlivem kvalifikovaných mladých lidí ze zemědělských podniků, aj. V současnosti se dá říct, že sociální situace na venkově je ustálená, ale regionální rozdíly stále přetrvávají. (Majerová 2005)

Zemědělství bylo výrobním odvětvím, které zpravidla ovlivňovalo velikost sídel a stavební rozvoj. Technické vybavení sídel má a mělo vliv na úroveň obytného prostředí sídel, na kulturu bydlení a na biosféru. (Slepička 1989) V současnosti je venkovský prostor lákavý pro umístění ekonomických aktivit malých firem nebo jednotlivců. Na venkově se zlepšuje informační infrastruktura, ceny pozemků jsou zde nižší. (Kopp, Novotná 2011) Sídlo Pačejov-nádraží má dobrou dopravní polohu, může být atraktivní zejména pro podnikatele.

Binek et al. (2010) rozepisuje možné řešení problémů rozvoje venkovských obcí. K dobrému rozvoji venkova přispívají volnočasové aktivity, např. kulturní, sportovní, aj. Stabilitu venkovských společenstev podporují tyto faktory: činnost spolků; aktivizace obyvatel; zapojení všech věkových skupin obyvatel; zapojení žen; pravidelné setkávání obyvatel a společné řešení problémů; existence historické paměti (kroniky, památky, zvyky); rozvoj místního cestovního ruchu. (Gregoriniová, Schollarová 2006 in Binek et al. 2010, s. 15) V Pačejově-nádraží se snaží podporovat všechny zmíněné faktory.

2.3. Doprava, jak ovlivňuje vývoj sídla

Pačejov-nádraží není typickým venkovským sídlem, jeho vznik je spojen s vybudováním železnice, a proto na rozdíl od většiny sídel má důležitou dopravní funkci. Hlavním geografickým významem dopravy je, že dokáže překonávat bariéry v prostoru. (Rodrigue a kol. 2006 in Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. 2008, s. 236) Často bývá doprava považována za faktor, který výrazně ovlivňuje utváření sídelní a hospodářské struktury. (Toušek, Kunc, Vystoupil, a kol. 2008) Dva klíčové pojmy geografie dopravy jsou: *dostupnost* a *mobilita*. Dostupnost představuje množství příležitostí, které jsou z určitého místa dostupné do určité vzdálenosti nebo cestovní doby. Mobilita spočívá ve schopnosti pohybu mezi různými místy. (Hanson 2004 in Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. 2008, s. 238) V sídle Pačejov-nádraží mobilita např. představuje vyjížděku ekonomicky aktivního obyvatelstva do práce s využitím tamější železnice nebo dojíždění studentů do škol. Ve sčítání lidu z roku 1970 se poprvé zjišťovala dojížděka prostřednictvím otázek zařazených ve sčítacím archu. Nezjišťovala se pouze kvantita (počet dojíždějících), ale začala se zjišťovat i pomocí dílčích indikátorů, jako je frekvence, čas, vzdálenost, dopravní prostředek. (Svoboda a kol. 2014)

Marie Wichsová (2005) v publikaci *Venkov: jeho proměny a územní plánování* píše o dopravě článek. Dopravní cesta umožňuje propojování sídelních struktur. Doprava a dopravní cesty jsou provázané s rozvojem společnosti. Můžeme říct, že kvalita dopravních sítí a infrastruktury vypovídá o vyspělosti společnosti, o charakteru a stabilitě dané oblasti. Život ve městě a na venkově si dnes bez dopravy nedokážeme představit.

Železniční doprava zaznamenala svůj největší vývoj v době průmyslové revoluce (od 18. do 19. století). Důsledkem masivní výstavby železnic byl vyvolán proces urbanizace nebo proces industrializace. (Toušek, Kunc, Vystoupil, a kol. 2008) V našem sídle železnice vznikla v důsledku procesu industrializace. Od 30. let 20. století se tempo výstavby železnic začalo zpomalovat především kvůli rozvoji silniční dopavy. V dopravní politice Evropské unie patří k upřednostňovanějšímu druhu dopavy, jelikož má nižší environmentální dopady než doprava silniční. (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. 2008)

2.4. Publikace o Pačejově

K získání regionálních informací o sídle jsem využila hned několik publikací. Nakladatel, grafik a publicista Martin Kříž pro obec vydává mnoho publikací. Snaží se přiblížit historii a současnost vesnic Pačejova veřejnosti. Podílel se na sestavení několika publikací, já ve své práci využívám *Pačejov v proměnách času* a *Pačejov: Toulky minulostí obce*. V obou publikacích se popisuje historie Pačejova-nádraží. První zmínka o tomto sídle je z roku 1866, kdy začalo vyměřování železniční trati. (Klečka 2000) Ve studijní a vědecké knihovně města Plzně se mi do rukou dostala brožurka *760 let Pačejov*, která byla vydána u příležitosti srazu rodáků v roce 1987. Tato publikace je psaná na psacím stroji a nacházíme v ní mnoho zajímavostí, především o spolcích, které v obci působí nebo působily. V obci má dlouholetou tradici skauting, o němž si v obci můžeme přečíst i v některém vydání junáckého časopisu *Pošumavský hlasatel*. Sám současný starosta obce Jan Vavříčka je skaut a v roce 2015 se mimo jiné podílel na vydání knihy *Sedmdesát let skautingu v Pačejově*. Bohužel tato publikace byla vydána v omezeném množství a do rukou se mi osobně nedostala.

3. Metodika práce

V této kapitole si popíšeme postup zpracování této bakalářské práce. Jak již bylo zmíněno v úvodu, práce je zaměřená na vývoj sídla Pačejov-nádraží v čase. Předmětem výzkumu jsou sociální, urbanistické a ekonomické změny od 19. století do současnosti.

Pro vypracování této práce bylo potřeba pracovat z několika výzkumnými metodami. V bakalářské práci se nachází především:

- **statisticko-analytická metoda:** analýza dat ze sčítání lidu v letech 1910, 1921, které jsou k dispozici v digitalizované formě na internetových stránkách digitálního archivu ze Státního okresního archivu Strakonice. Dále využití podrobných dat ze sčítání 1970-1991 z databáze poskytnuté Urbánní laboratoří na Přírodovědecké fakultě UK v Praze a analýza dat ze sčítání 2001 a 2011 poskytnutá Českým statistickým úřadem. Z těchto dat se tvořily kontingenční tabulky a grafy znázorňující strukturu obyvatelstva podle pohlaví, věku, národnosti, vzdělanosti a ekonomické aktivity.
- **kartografické metody:** analýza dobových map, data poskytnutá z Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního. Pro analýzu byly vybrány konkrétní mapy: Státní mapa odvozená 1:5000 a Archivní ortofoto pro rok 2001. Pro současný stav byla vybrána mapa OMPS pro Pačejov-nádraží poskytnuta panem Součkem, vedoucího oddělení GIS na krajském úřadě v Plzni. Následná tvorba kvalitativních areálů.
- **terénní výzkum:** rozhovor s pamětníky, fotografická dokumentace sídla.

Na úplném začátku výzkumu bylo zapotřebí prostudovat odbornou literaturu, která se zabývá venkovem, jeho problematikou, vývojem a vším, co s ním souvisí. Až ponořením se do tématu jsem nabyla vědomostí, které jsem následně mohla využít při konkrétních analýzách. Dále bylo nezbytné shromáždit veškerá přístupná data o zvoleném území. Jak již bylo zmíněno výše, pro analýzu byla vybrána data ze sčítání lidu v letech 1910, 1921, 1970, 1980, 1991, 2001, 2011. V tabulce č. 1 jsou sepsány informace, které jednotlivá sčítání zjišťovala od obyvatelstva. Pro léta 2001 a 2011 jsou sepsány pouze informace, které jsou pro sídlo Pačejov-nádraží dostupné. Bohužel Český statistický úřad nezveřejňuje z důvodu ochrany osobních údajů pro část obcí mnoho informací ze sčítání 2001 a 2011, proto analýza v těchto letech není tolik podrobná jako u předchozích sčítání.

V kapitole demografický vývoj byla prováděna podrobná analýza statistických dat. Analyzovala jsem počet obyvatel, pohlaví, věk, národnost, vzdělanost a ekonomickou aktivitu obyvatelstva. Ve sčítacích listech za rok 1910 a 1921 jsem se orientovala podle čísla popisného domu, jelikož sčítání lidu sídla Pačejov-nádraží se evidovalo až do roku 1970 pod sídlo Pačejov. Veškerá zjišťovaná data byla zapsána do kontingenčních tabulek v programu Excel a následně některá vybraná přetvořena do grafů.

V analýze za jednotlivá sčítání jsem vytvořila kontingenční tabulky pro:

- věkovou strukturu: o 5 sloupcích (věková skupina, celkový počet obyvatel, muži, ženy, %) a o 3 řádcích (0-14, 15-64, 65 a více), u let 2001 a 2011 byla tabulka zredukovaná na 3 sloupce (věková struktura, celkový počet obyvatel, %) počet řádků se nezměnil.
- ekonomickou aktivitu: o 2 sloupcích (ekonomická aktivita, počet obyvatel) a o 6 řádcích (osoby ekonomicky aktivní, neaktivní, ženy v domácnosti, učni, žáci a studenti, děti do 15 let), pro roky 2001 a 2011 byl počet řádků zredukován na dostupná data.

Pro jednotlivá sčítání jsem vytvořila koláčové grafy pro pohlaví, věkovou strukturu, vzdělanostní strukturu a pro postavení v zaměstnání. Věková struktura byla také zobrazena v podobě věkových pyramid u let s dostupnými daty (1910 - 1991). Zvolený interval byl 10 let.

Pro hodnocení vývojových změn jsem vytvořila kontingenční tabulku pro:

- pohlaví: o 7 sloupcích (1910, 1921, 1970, 1980, 1991, 2001, 2011) a o 2 řádcích (muži, ženy)
- věkovou strukturu: o 7 sloupcích (1910, 1921, 1970, 1980, 1991, 2001, 2011) a o 3 řádcích (0-14, 15-64, 65 a více)
- národnostní strukturu: o 5 sloupcích (1910, 1921, 1970, 1980, 1991) a o 5 řádcích (Česká, Slovenská, Moravská, Polská, nezjištěno)
- vzdělanostní strukturu: o 4 sloupcích (1970, 1980, 1991, 2011) a o 5 řádcích (základní vč. neukončeného, střední bez maturity, úplné střední s maturitou, vysokoškolské, nezjištěno)

- ekonomickou aktivitu: o 5 sloupcích (1910, 1921, 1970, 1980, 1991) a o 6 řádcích (osoby ekonomicky aktivní, neaktivní, ženy v domácnosti, učni, žáci a studenti, děti do 15 let)

Pro hodnocení vývojových změn jsem vytvořila graf sloupcový skupinový pro pohlaví, graf sloupcový skládaný pro věkovou a vzdělanostní strukturu.

Urbanistický vývoj jsem analyzovala na základě počtu domů, data byla získána z Historického lexikonu obcí 1869-2005. Dále byla provedena analýza změn vývoje využití ploch v sídle ve třech časových horizontech (1951, 2001, 2017). Kolem roku 1900 se v sídle nacházelo 8 domů, proto pro analýzu využití ploch byla vybraná až Státní mapa odvozená 1:5000 (SMO5), která byla pro zkoumané území vydána v roce 1951 (ČÚZK 2018), dále podle Archivního ortofota z roku 2001 a podle OMPS pro sídlo Pačejov-nádraží z roku 2017. Jednotlivé plochy map byly v programu ArcMap editovány. V atributové tabulce jsem vytvořila nový sloupec s názvem druh, do kterého jsem podle legendy napsala využití jednotlivých polygonů. Obsah legendy: budovy; komunikace; les, skupina stromů; ostatní plochy; pole; travní porost; vodní plocha; zahrada; železniční trať.

V poslední kapitole Ekonomický vývoj byly srovnány ekonomické aktivity obyvatelstva v letech 1910 a 1921 se současností. Pro současnost jsem čerpala data z databáze ekonomických subjektů ARES a RES a ze sčítání lidu z roku 2011. Pro data z roku 1910 a 1921 byla vytvořena tabulka s profesemi, data byla zpracovaná na základě dat ze sčítání lidu v roce 1910 a 1921, poskytnutých ze Státního okresního archivu Strakonice. Pro současnost byly vytvořeny čtyři tabulky - jedna demonstruje počet existujících ekonomických subjektů od roku 1973 po současnost, ve druhé tabulce jsou shrnuty ekonomické subjekty v sídle, ve třetí tabulce jsou sepsány odvětví, ve kterých jsou zaměstnaní obyvatelé sídla Pačejov-nádraží a obsahem poslední tabulky jsou zaměstnanci dle mobility (vyjíždějící/nevyjíždějící mimo obec).

Tabulka č. 1: Zjišťované a dostupné údaje v sídle Pačejov-nádraží za roky 1910 – 2011

Rok	Zjišťované údaje	
	Obyvatelstvo	Domy a byty
1910	Jméno, příbuzenský nebo jiný poměr k majiteli bytu, pohlaví, datum narození, místo narození, příslušnost (domovské právo), náboženské vyznání, rodinný stav, obcovací řeč, gramotnost (znalost čtení a psaní), hlavní povolání, vedlejší výdělek, trvalý pobyt v obci od roku, počet domácích užitkových zvířat	Počet (číslo domu), počet dobytka
1921	Jméno, příbuzenský nebo jiný poměr k majiteli bytu, pohlaví, datum narození, místo narození, od kdy bydlí zapsaná osoba v obci, domovská příslušnost, národnost, náboženské vyznání, gramotnost (znalost čtení a psaní), povolání	Počet (číslo domu)
1970	Počet, pohlaví, způsob bydlení, ekonomická aktivita, postavení v zaměstnání, vzdělanost, věk, rodinný stav, národnost	Druh domu, období výstavby, technická vybavenost, obydlenost, velikost bytu
1980	Ekonomická aktivita, počet, pohlaví, druh pobytu, věk, rodinný stav, národnost, vzdělání, postavení v zaměstnání	Druh domu, období výstavby, velikost a kvalita bytu, technická vybavenost, způsob vytápění
1991	Počet, pohlaví, ekonomická aktivita, druh pobyt, postavení v zaměstnání, věk, rodinný stav, národnost, vzdělání, náboženská víra	Druh domu, velikost a kvalita, období výstavby, technická vybavenost, způsob vytápění
2001	Počet, pohlaví, věk (ve věku 0-14 a 65+), narozené v obci, ekonomická aktivita	Počet, obydlenost
2011	Počet, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomická aktivita, postavení v zaměstnání, vyjíždějící denně mimo obec	Počet, obydlenost, období výstavby, počet osob v bytě, velikost

Zdroj: vlastní zpracování dle dat Státního okresního archivu Strakonice a ČSÚ (2018)

4. Geografická charakteristika

4.1. Geografická poloha

Sídlo Pačejov-nádraží se nachází v Plzeňském kraji, v okrese Klatovy a je se sídly Pačejov, Strážovice, Týřovice a Valešice součástí obce Pačejov. Pačejovsko je území rozkládající se v Nepomucké vrchovině a v Blatenské pahorkatině ležící mezi městy Plánice a Horažďovice. Sídlo se nachází v nadmořské výšce kolem 527 m. (Kříž 2017) Stanice Pačejov-nádraží je nejvýše položenou stanicí na trase České Budějovice – Plzeň, 535 m. n. m. (Klečka 2000)

V okolí Pačejova se nachází několik rybníků, největší a nejbližší k sídlu Pačejov-nádraží je rybník Bauxín, dále jsou to rybníky Velká a Malá Blýskota, Nový, Opletánka a další. (Kříž 2017)

Pačejov-nádraží je od krajského města Plzně vzdálen přibližně 55 km po silnici I. třídy na jihovýchod. Od okresního města Klatovy je vzdálen zhruba 27 km po silnici II. třídy na východ. Nejbližším městem jsou Horažďovice, které jsou od sídla vzdálené přibližně 10 km jihovýchodně.

4.2. Historie

V roce 1866 stát udělil koncesi společnosti s názvem Dráha císaře Františka Josefa. Byla to privátní železniční společnost v Rakousku-Uhersku, která provozovala dopravu mezi Vídní a Prahou a mezi Českými Budějovicemi a Chebem. 1. dubna 1867 započali dělníci výstavbu železniční tratě a 20. září 1867 byla zahájena pokládka kolejí. (Klečka 2000) Železniční trať nesla název „Dráha císaře Františka Josefa I.“. Původně se železniční stanice jmenovala Olšany, ale 9. května 1948 byla přejmenována na Pačejov, jelikož železniční stanice se z větší části nacházela na katastrálním území Pačejova. O přejmenování stanice se obec Pačejov snažila už od roku 1934. (Kříž 2017) Zkušební jízda byla provedena na úseku Plzeň - Štáhlavy v květnu 1868 a celkový provoz byl zahájen 1. září 1868. (Klečka 2000) První slavnostní jízda vlaku projíždějícího stanicí Pačejov-nádraží (dříve Olšany-nádraží) se datuje k 18. srpnu 1868. (Klečka 2000) Železnice měla původně sloužit k přepravě uhlí těženého v okolí Plzně do Českých Budějovic a do Vídně. V roce 1871 stanicí projížděl korunní princ Rudolf. (Klečka 2000)

Železniční zřízenec Josef Panuška zaznamenal do pamětní knihy železniční stanice Olšany - Pačejov den, kdy stanicí projížděl první slavnostní vlak, jaké dojmy mělo obyvatelstvo, které se události účastnilo:

„Veliké zástupy místního obyvatelstva z okolních i několika vzdálených vesnic scházely se na jedinečnou podívanou, příjezd prvního vlaku. Po několikahodinovém čekání spatřili, jak od vesnice Kozčín vystupuje černý sloup dýmu. Po chvíli začala se vynořovat mezi tamními vršky černá obluda, strašně oddychující ze svého jícnu černý dým. Po spatření této obludy mnohému účastníku přestávalo srdce tlouci a jen tak, že se nezastavilo úplně. Čím více se vlak blížil k čekajícímu zástupu, tím větší zmatek nastával mezi účastníky. Přítomná byla také šedesátiletá paní Behenská ze Strážovic, která při spatření prvního vlaku začala lomit rukama, proklínajíc celý svět, co se v něm teď děje a bude ještě dít a volala: „Peklo, peklo, satanáši, luciferové jezdí, peklo bude na světě. Mezi zástupem byl přítomen i pokrokový farář P. Holub z Měcholup, který, když viděl zmatek mezi přítomnými, vystoupil na hranici pražců, poblíže stojící a promluvil k přítomným: Lidé hloupí, snad se nebojíte? To nejsou žádní čerti ani nebude žádné peklo na zemi, teď doba pokroku a vynálezů pro naše dobro. To přijdou ještě jiné věci a časy, ale nic se jich nebojte. Po této promluvě se dav uklidnil a vlak zatím vjel do stanice.“ (Kříž 2017)

Koncem sedmdesátých let 19. století v Pačejově-nádraží nejprve byly vybudovány jen dva domy a nádražní budova s poštovní a telegrafní stanicí. Později si zde dva hostinští Kába a Sulan postavili své restaurace a postupně začalo přibývat i velké množství rodinných domů. Pro zaměstnance dráhy byl počátkem 20. století u nádraží postaven dům se 13 byty s č. p. 68. V roce 1904 se začala budovat druhá kolej vedoucí z Horažďovic-předměstí do Nepomuka. (Kříž 2017) Koncem dubna 1945 se stalo nádraží několikrát cílem leteckých náletů. V roce 1947 se už v Pačejově-nádraží nacházelo na 36 domů. (Kříž 2017) Postupně vznikala nová vilová čtvrť od Olšan: Olšany-nádraží, vzdálená asi půl kilometru od Pačejova-nádraží. Na konci padesátých let byl na nádraží zaveden vodovod, došlo k úpravě silnice podél nádraží směrem na Pačejov a také k rozšíření elektrického osvětlení ve stanici. (Kříž 2017)

Ve Sčítání lidu se Pačejov-nádraží sčítalo pod sídlo Pačejov až do roku 1970. Tato dvě sídla jsou od sebe vzdálená přibližně 1 km. Podle dat ze Sčítání lidu a domů 1970 sčítal Pačejov-nádraží 343 obyvatel a 67 domů. (ČSÚ 1970)

4.3. Občanská vybavenost a spolky v sídle

V sídle Pačejov-nádraží se nachází budova Obecního úřadu Pačejov s č. p. 199. Ve stejné budově také sídlí pošta a knihovna přístupná veřejnosti. Vedle obecního úřadu se nalézá Kulturní dům Pačejov, v kterém se pořádá většina společenských akcí. V sídle se nachází Mateřská škola, do které dojíždějí děti z okolních 13 obcí: Břežan, Jetenovic, Kovčina, Kvášňovic, Loužné, Maňovic, Myslíva, Nehodíva, Neprochov, Olšan, Pačejova, Valešic a Těchonic. (Kříž 2017)

Původně **Mateřská škola** fungovala od roku 1963 v budově již zaniklé fary v sídle Pačejov. Na přelomu roku 1981 a 1982 začala výstavba nové budovy MŠ v Pačejově-nádraží, která trvala tři roky. Mateřská škola je rozdělena na dva pavilony, pavilon oddělení „*Broučků*“ (pro děti ve věku 2-4 roky) a pavilon oddělení „*Motýlků*“ (pro děti ve věku 4-6 let). Ve školním roce 1993/1994 se poprvé začalo vybírat školné. V letech 2014-2016 prošla MŠ rekonstrukcí, došlo k zateplení budov, výměně oken, obnovy fasády.

V sídle Pačejov-nádraží působí několik spolků, které se snaží o soudružnost tamějšího obyvatelstva. Spolky pořádají společenské akce pro obyvatelstvo všech věkových kategorií. Binek et al. (2010) píše, že pro udržitelný rozvoj obce je důležité silné sepětí obyvatel s jejich regionem (v našem případě se sídlem) pomocí podpory občanských aktivit (kulturní, sportovní a zájmové aktivity). V současnosti v sídle je činných asi deset spolků, jejich aktivita je různorodá. Stručně si některé popíšeme, např.:

- **TJ Sokol Pačejov** – v květnu 1939 byl v restauraci U Kábů založen sportovní klub SK Olšany, který se ve druhé polovině 20. století přejmenoval na TJ Sokolov Pačejov. V současnosti organizace oddílu fotbalu sdružuje mužstva A, B, a dvě mužstva dětská (mladší a přípravku). Fotbalisté mají své webové stránky, kde mají aktuální informace o zápasech, výsledcích. Od roku 1980 krom fotbalu v této organizaci funguje oddíl asociace sportu pro všechny pod vedením Ing. Jany Cihlářové, cvičitelky gymnastiky a zdravotní tělesné výchovy. Ta za dlouholetou práci v organizaci byla oceněna „*Pamětním listem Českého olympijského výboru, Komise rovných příležitostí ve sportu*“ jako trenérka roku 2014. (Kříž 2017)

- **Český zahrádkářský svaz Pačejov** – tento spolek byl založen 4. března. 1962 v hostinci Jednota v Pačejově-nádraží. V té době měla organizace 42 členů, v současnosti se počet členů pohybuje kolem 15. (Kříž 2017) Hlavní náplní práce organizace je zájmová činnost v pěstování ovocných stromů, zeleniny, květin a bylin. Organizace poskytuje veřejnosti poradenskou činnost o výživě, bio ochraně nebo o chemické ochraně ovocných stromů. Členové své výpěstky každoročně prezentují na okresních a jiných výstavách. (Kříž 2017)
- **Český svaz včelařů** – nejstarší pačejovský spolek, byl založen v roce 1903. Po vzniku spolku do něj vstoupili i včelaři z jiných obcí, kdy podobná organizace ještě neexistovala, například včelaři z Plánicka, Němčic, Defurových Lažan. Členové spolku se pravidelně schází, organizují odborné přednášky a celoročně si pomáhají při ošetřování včelstev. (Kříž 2017)
- **Skautské středisko Jestřáb** – spolek vznikl v roce 1990, ale kořeny skautského hnutí v Pačejově sahají až do roku 1945. Při středisku v roce 2012 vznikl Klub mladých přátel Junáka sdružující bývalé členy a příznivce skautingu. V současnosti skautské středisko sdružuje 41 registrovaných členů, z toho 35 je členů Klubu přátel Junáka. (Kříž 2017) Sám pan starosta obce Ing. Jan Vavříčka - Tom je také skautem a vedoucím oddílu old skautů. Skautské schůzky probíhají v budově, kde se také nachází Obecní úřad Pačejova.
- **Jaderný odpad, děkujeme, nechceme!** – od roku 1994 je Pačejovsko ohroženo výstavbou hlubinného uložště vyhořelého jaderného paliva, proto se lidé z Pačejova, Chanovic a Horažďovic rozhodlo založit tento spolek se sídlem v Pačejově-nádraží. Lokalita „*Březový potok*“, která byla zařazena do seznamu možných míst, kde by hlubinné uložště mohlo vzniknout, zahrnuje oblast vymezenou obcemi Kvášňovice, Olšany, Pačejov, Velký Bor, Slatina a Chanovice. Do spolku vstoupili i lidé z různých částí Čech, které s tímto záměrem vlády také nesouhlasí. Hlavním cílem sdružení je od roku 1994 stále stejný a to vyškrtnutí lokality „*Březový potok*“ ze seznamu lokalit pro vybudování hlubinného uložště vysoce radioaktivního odpadu. Spolek pořádá různé protestní, kulturní a společenské akce a v současnosti sčítá skoro 4000 členů. (Kříž 2017)
- **Automotoklub Pačejov** – spolek oficiálně vznikl na jaře roku 1960. Spolek sdružuje zájemce o všeobecný motorismus, motoristický sport, organizuje akce

přispívající k bezpečnosti silničního provozu a organizuje regionální a celorepublikové motoristické sportovní akce. Pačejov je známí pořádáním automobilové rallye, kterou pořádá tento spolek. V roce 2016 byl uspořádán 37. ročník automobilové rallye, soutěž je součástí mistrovství ČR ve sprint rally a Poháru ČR v rally. V roce 2008 organizace vydala publikaci s názvem *Rallye a Pačejov – Pačejov a rallye*“, která pojednává o historii tamní rallye. (Kříž 2017)

- **Tenisový klub Pačejov** – je poměrně mladým spolkem, založila ho parta tenisových nadšenců v roce 2011. Spolek se snaží rozvíjet sportovní činnosti v obci, vytvářet podmínky pro hraní tenisu, pořádá turnaje v tenise a stolním tenise pro všechny generace. V roce 2015 sčítal 52 členů. (Kříž 2017)

Další působící spolky v sídle Pačejov-nádraží jsou: Jezdecký klub Březový potok Pačejov, GOLF KLUB PAČEJOV, Sbor dobrovolných hasičů Strážovice a Sportovní sdružení BMB. (ARES 2018)

4.4. Zajímavá místa v okolí

Sídlem prochází žlutá, zelená a modrá turistická stezka a cyklotrasa č. 2046 a č. 2083. Na východ od sídla se nachází malovaný kámen tzv. Pačivský drak. Sídlu Pačejov-nádraží díky své rozvinuté dopravní infrastruktuře nabízí místnímu obyvatelstvu výlety po okolí prostřednictvím veřejné dopravy (vlaková a autobusová doprava). V okolí se nachází několik zámků a zřícenin hradů, z webu Hrady jsem vybrala následující:

- a. Barokní zámek v Defurových Lažanech: původně to byla gotická tvrz, která ve druhé polovině 16. století byla renesančně upravena a ve druhé polovině 17. století přetvořena do raně barokního zámku. Zámek je od sídla Pačejov-nádraží vzdálen přibližně 4,5 km.
- b. Barokní zámek v Chanovicích: původně se jednalo o tvrz, která byla v 18. století přestavěná. Ve sklepení zámku se nachází stálá expozice pošumavských řemesel. Zámek složí jako škola a pořádají se v něm různé výstavy a společenské akce. V Chanovicích se mimo jiné nachází skanzen s expozicemi lidové architektury. Chanovice jsou od Pačejov-nádraží vzdálené přibližně 8 km.
- c. Renesanční zámek v Horažďovicích: jedná se o renesanční stavbu s barokními úpravami. V prostorách zámku se nachází Městské muzeum

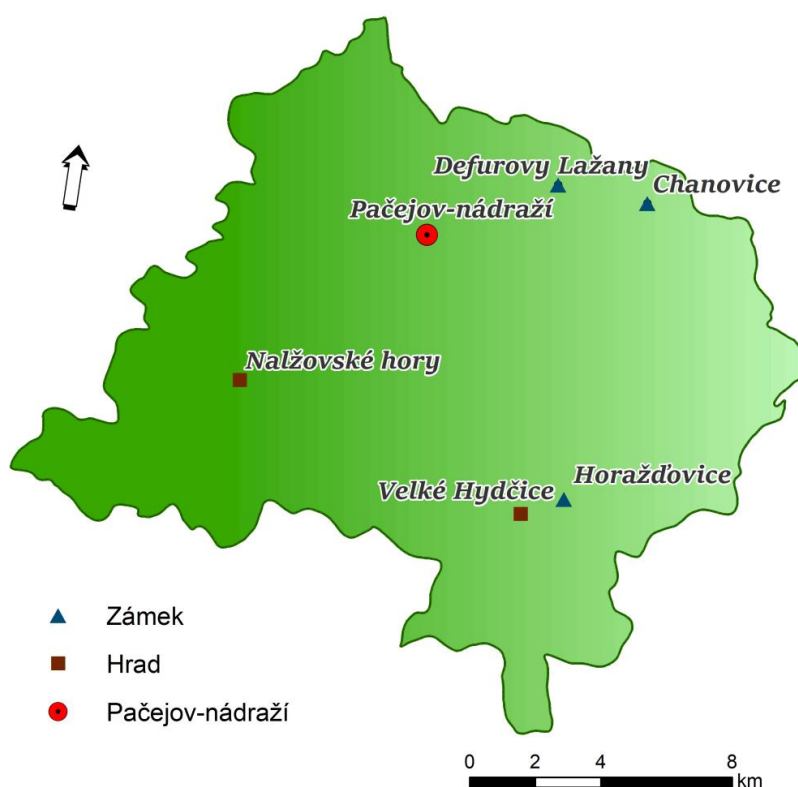
Horažďovice. Ve věži zámku probíhají výstavy fotografií z Prácheňska. Horažďovice jsou od sídla vzdálené zhruba 10 km.

- d. Zřícenina hradu Ballymotte v Nalžovských horách: jedná se o umělou zříceninu hradu z období romantismu. Nechal ji postavit kolem roku 1840 majitel zdejšího panství JUDr. Ludvík Taaffe. Nalžovské hory jsou od Pačejova-nádraží vzdálené necelých 12 km.
- e. Zřícenina hradu Prácheň ve Velkých Hydčicích: hrad byl postaven v době vládnutí Jana Lucemburského. Řadí se mezi nejstarší hrady v Čechách. Velké Hydčice jsou od sídla Pačejov-nádraží vzdáleny přibližně 15 km.

Mapu vybraných hradů a zámků v okolí sídla Pačejov-nádraží si můžete prohlédnout na obrázku č. 1.

Obrázek č. 1: Vybrané památky v ORP Horažďovice

Vybrané památky v okolí sídla Pačejov-nádraží

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ArcČR@500 (2018)

5. Demografický vývoj

5.1. Vývoj počtu obyvatel

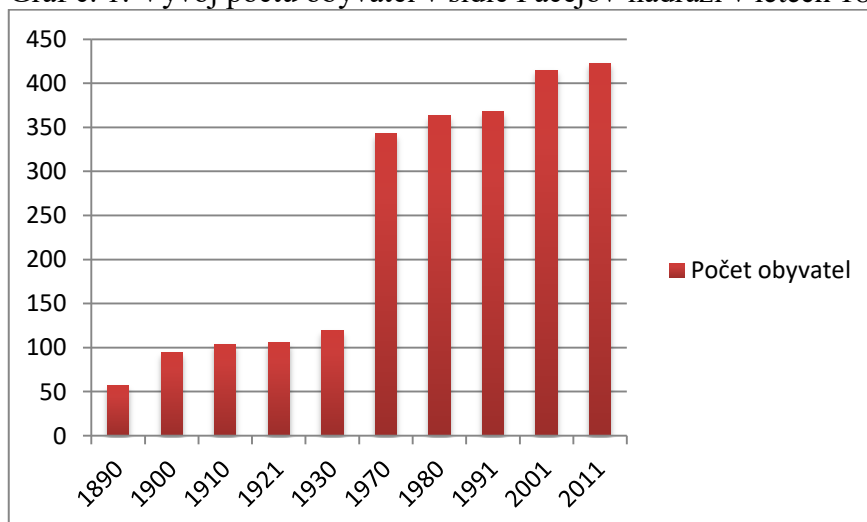
V tabulce č. 2 a v grafu č. 1 můžete vidět, že počet obyvatel v celém sledovaném období rostl. K největšímu nárůstu obyvatelstva došlo mezi roky 1930 a 1970. Počet během 40 let stoupl téměř o trojnásobek, tedy ze 119 na 343 obyvatel. Průměrný desetiletý růst mezi lety 1890 – 2011 byl 21 obyvatel. Průměrný desetiletý růst mezi lety 1930-1970 byl 56 obyvatel, což znamená, že v tomto období byl celkový přírůstek nadprůměrný. Poté už nedocházelo k nějakému výraznějšímu nárůstu, za zmínku ještě stojí roky 1991 a 2001, kdy počet obyvatel stoupl o 12 % - z 368 na 415 obyvatel.

Tabulka č. 2: Počet obyvatel v sídle Pačejov-nádraží v letech 1890-2011

Rok	Počet obyvatel
1890	57
1900	94
1910	104
1921	106
1930	119
1970	343
1980	363
1991	368
2001	415
2011	423

Zdroj: vlastní zpracování dle Historického lexikonu obcí České republiky (2018)

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel v sídle Pačejov-nádraží v letech 1890 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle Historického lexikonu obcí České republiky (2018)

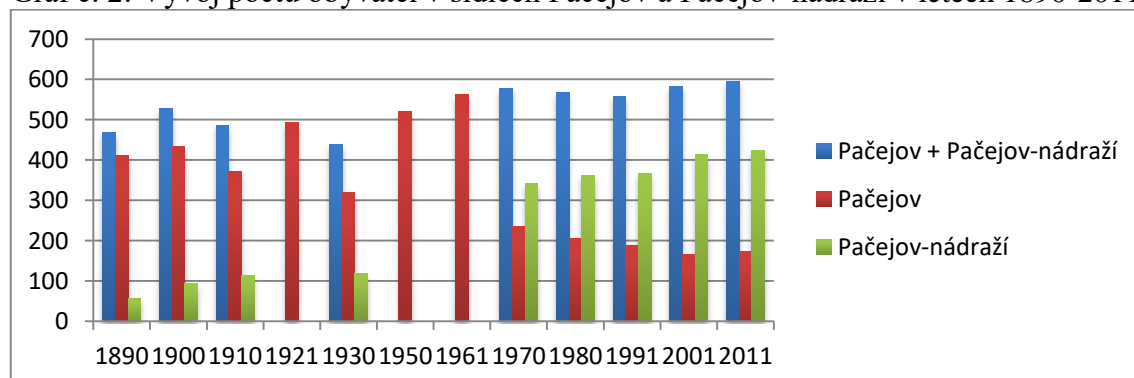
Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, stejně tak i v metodice práce, ve sčítání lidu se sídlem Pačejov-nádraží se sčítalo pod sídlo Pačejov až do roku 1970. V Historickém lexikonu obcí můžeme nalézt počet obyvatel a počet domů pro sídlo Pačejov-nádraží za roky 1890, 1900, 1910 a 1930. V grafu č. 2 jsou zobrazeny za každé sčítání tři sloupce, jeden pro sídlo Pačejov-nádraží, druhý pro sídlo Pačejov a třetí znázorňuje součet obyvatel obou sídel. Pačejov-nádraží se kvůli své lepší dopravní poloze stává pro obyvatelstvo upřednostňovanějším sídlem, protože přímo v Pačejov-nádraží se nachází železniční stanice a autobusové zastávky několika autobusových linek.

Tabulka č. 3: Počet obyvatel v sídlech Pačejov-nádraží a Pačejov v letech 1890-2011

Rok	Počet obyvatel Pačejov	Počet obyvatel Pačejov-nádraží
1890	412	57
1900	435	94
1910	373	104
1921	493	-
1930	319	119
1950	521	-
1961	562	-
1970	235	343
1980	206	363
1991	189	368
2001	167	415
2011	173	423

Zdroj: vlastní zpracování dle Historického lexikonu obcí ČR (2018)

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel v sídlech Pačejov a Pačejov-nádraží v letech 1890-2011

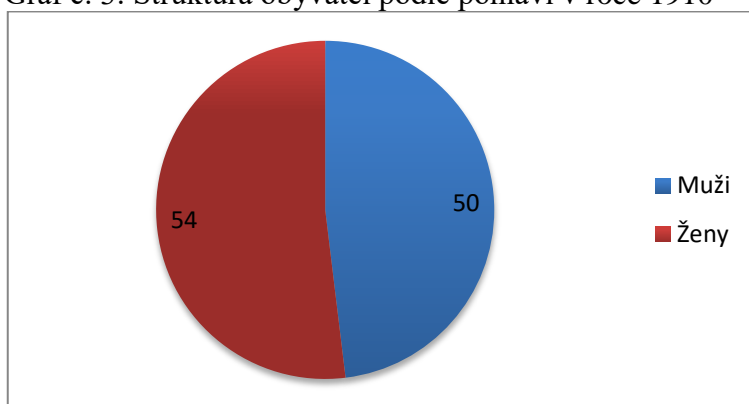

Zdroj: vlastní zpracování dle Historického lexikonu obcí ČR 1869-2011 (2018)

5.1.1. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1910

V roce 1910 z celkového počtu 104 obyvatel připadlo na 54 žen a 50 mužů (viz graf č. 3) V tabulce č. 4 a v grafu č. 4 je znázorněna věková struktura obyvatelstva. Početně nejvíce je zastoupená dětská složka, celkem 38,5 % dětí ve věku do 14 let. Naopak v té době se mnoho lidí nedoživalo vysokého věku, pouze 3 osoby byly starší 65 let. V roce 1910 se nezjišťovala vzdělanostní struktura, ale pouze gramotnost v podobně znalosti čtení a psaní. Číst a psát neuměly děti do 6 let, celkem 21 dětí a jedna osoba starší 65 let.

Graf č. 3: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1910

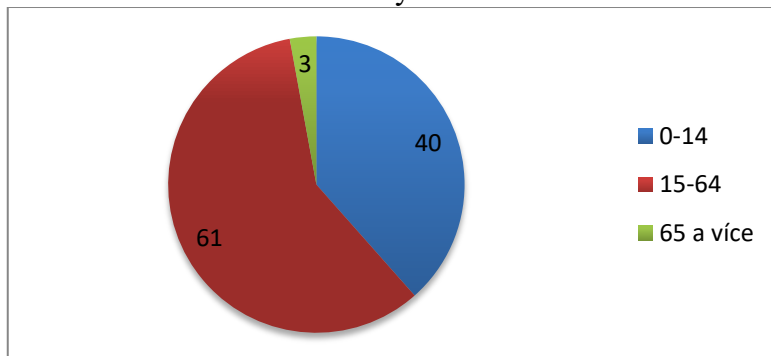
Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1910)

Tabulka č. 4: Věková struktura obyvatelstva v roce 1910

Věková skupina	Celkem	Muži	Ženy	%
0-14	40	19	21	38,5
15-64	61	29	32	58,7
65 a více	3	2	1	2,9

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1910)

Graf č. 4: Věková struktura obyvatelstva v roce 1910

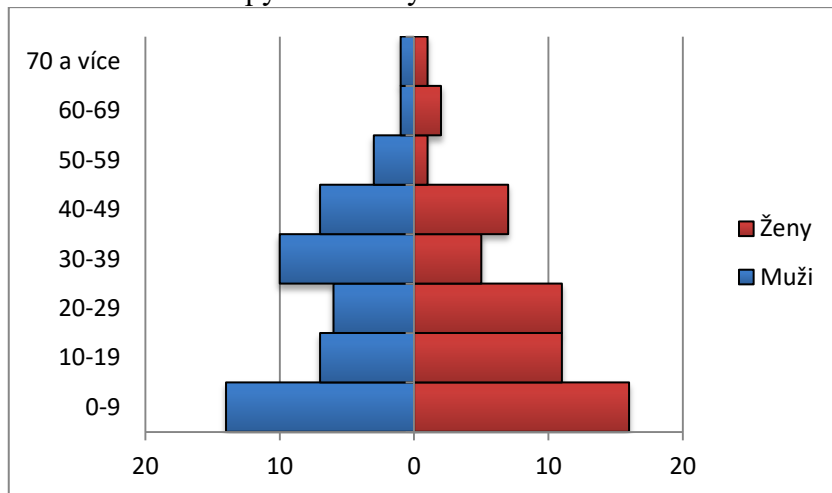

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1910)

Věková pyramida znázorněná v grafu č. 5 pro rok 1910 je typická pro progresivní typ, kde převažuje dětská složka. Ve věku do 9 let zde žilo 14 chlapců a 16

dívek. Ve věku od 10 do 29 let zde žilo poměrně málo chlapců než dívek, celkem 13 chlapců a 22 dívek. Nad 60 let tu žilo pouze 5 osob.

Graf č. 5: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1910

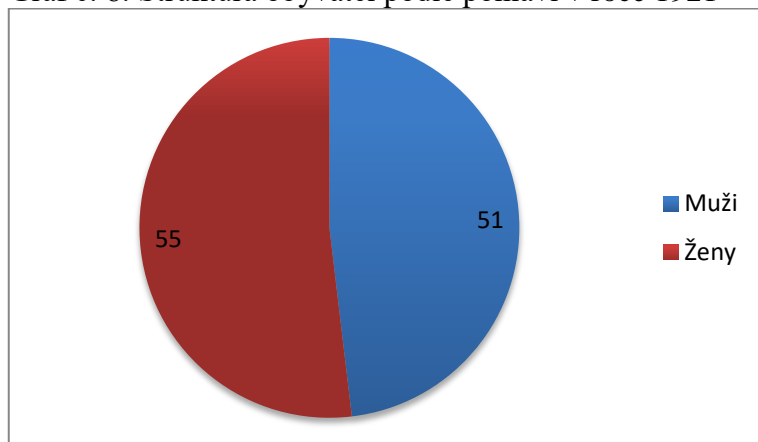

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1910)

5.1.2. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1921

Sčítání lidu v roce 1921 bylo obdobné jako v roce 1910. Ve struktuře obyvatel podle pohlaví převažuje ženské pohlaví (viz graf č. 6), z celkového počtu 106 obyvatel bylo 55 žen. V tabulce č. 5 a v grafu č. 7 je zobrazena věková struktura obyvatelstva. Dětská populace je zastoupená méně, počet dětí do věku 14 let klesl ze 40 na 28 dětí. Ve srovnání s rokem 1910 se zvýšil počet ekonomicky aktivního obyvatelstva z 61 na 74 osob. V roce 1921 neumělo číst a psát 12 dětí do věku 6 let.

Graf č. 6: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1921

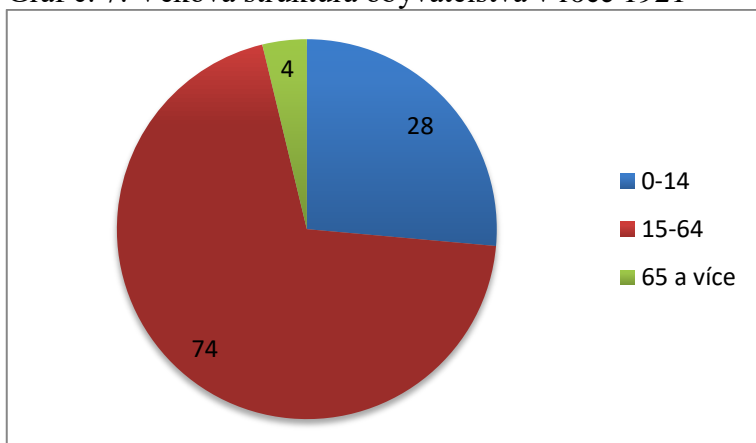
Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1921)

Tabulka č. 5: Věková struktura obyvatelstva v roce 1921

Věková skupina	Celkem	Muži	Ženy	%
0-14	28	14	14	26,4
15-64	74	34	40	69,8
65 a více	4	3	1	3,8

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1921)

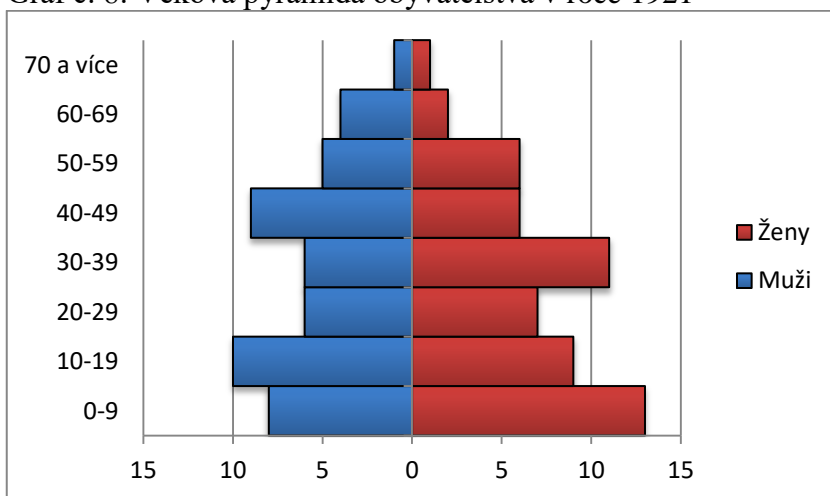
Graf č. 7: Věková struktura obyvatelstva v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1921)

Věková pyramida obyvatelstva pro rok 1921, znázorněná v grafu č. 8, je taktéž progresivního typu. Ve věku do 9 let bylo více dívek, celkem 13 dívek a chlapců 8. Oproti předchozí pyramidě (graf č. 5) se základna rovnoměrněji zužuje. Podle sčítání lidu 1910 měli muži až o deset let mladší manželky, tím můžeme vysvětlit, proč je více žen než mužů ve věku 30-39 let a naopak více mužů než žen ve věku 40-49 let.

Graf č. 8: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1921

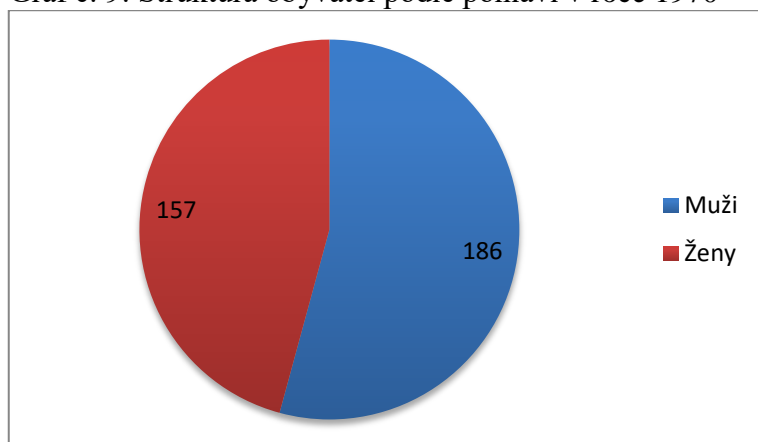

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice (1921)

5.1.3. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1970

Další hodnocení struktury provádíme pro rok 1970, kdy převažuje spíše mužské pohlaví (viz graf č. 9). Z celkového počtu 343 obyvatel bylo 186 mužů, tedy o 29 více než žen. V tabulce č. 6 a v grafu č. 10 vidíme věkovou strukturu obyvatelstva. O něco málo se zvýšila postproduktivní složka obyvatelstva, celkem o 3,1 % na úkor předproduktivní složky ve srovnání s předchozím sčítáním (tabulka č. 5). Samozřejmě musíme brát v úvahu, že porovnáváme sčítání s velkým časovým rozmezím.

Graf č. 9: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1970

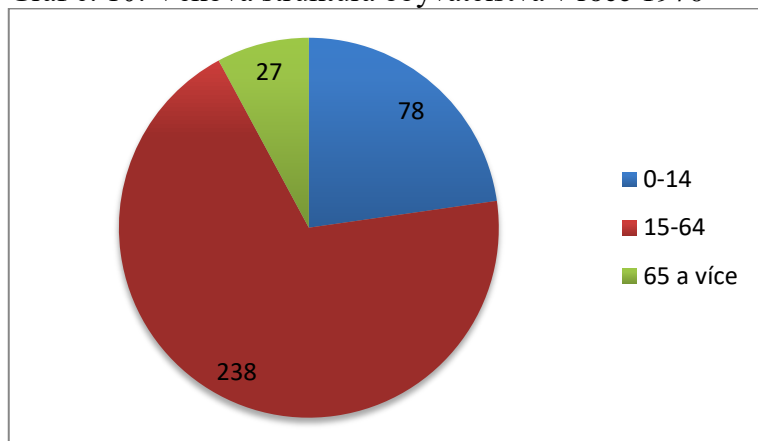
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1970)

Tabulka č. 6: Věková struktura obyvatelstva v roce 1970

Věková skupina	Celkem	Muži	Ženy	%
0-14	78	51	27	22,7
15-64	238	123	115	69,4
65 a více	27	12	15	7,9

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1970)

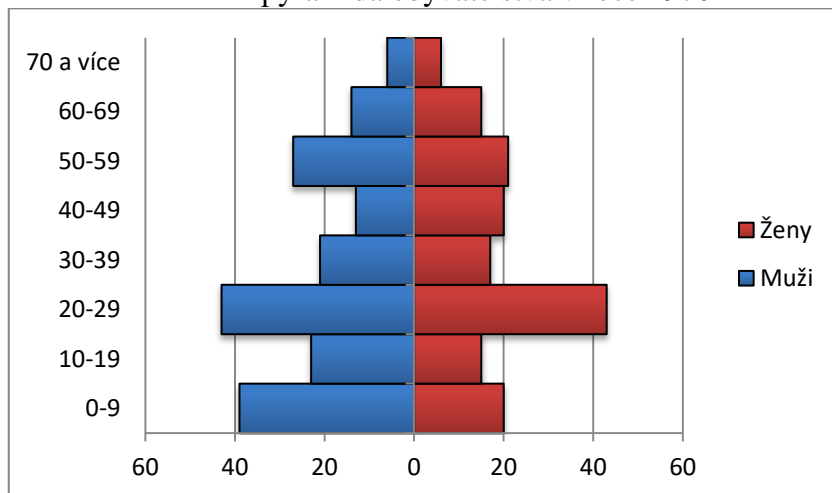
Graf č. 10: Věková struktura obyvatelstva v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1970)

V roce 1970 byla věková pyramida dosti nerovnoměrná (viz graf č. 11). Jedná se o regresivní typ, nejvíce obyvatel bylo ve věku 20-29 let, přesněji 43 mužů a 43 žen. Také v té době se rodilo více chlapců než dívek do 9 let, celkem 39 chlapců a 20 dívek.

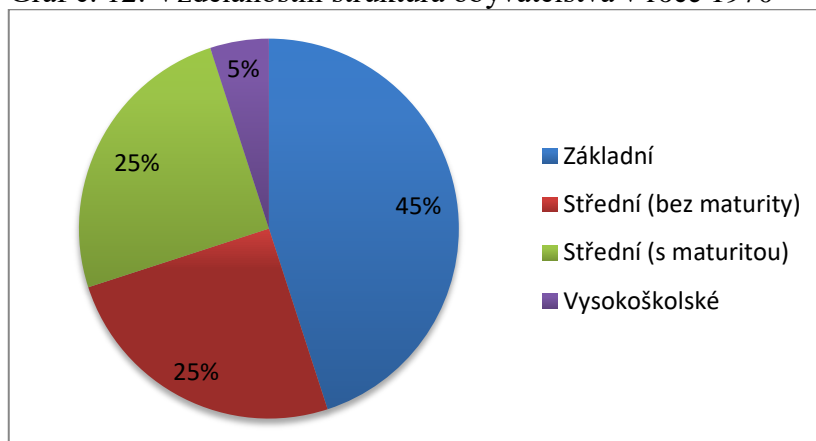
Graf č. 11: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1970)

V roce 1970 se ve sčítání lidu zjišťovala i vzdělanostní struktura obyvatelstva, kterou můžete vidět v grafu č. 12. Nejčastěji dosaženým vzděláním bylo střední bez maturity, celkem ho mělo 46 % obyvatel starších 15 let. Základní vzdělání mělo 30 % obyvatel starších 15 let. Vysokoškolským vzděláním disponovala pouze 3 % obyvatelstva - 8 osob z celkových 255 lidí.

Graf č. 12: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1970)

Tabulka č. 7 nám demonstruje ekonomickou aktivitu obyvatelstva v roce 1970. Celkem ekonomicky aktivních osob bylo 179 osob z celkového počtu 343 obyvatel (52,3 %). Žen v domácnosti připadalo na 26, celkem tedy 7,6 % obyvatel. U pozdějších

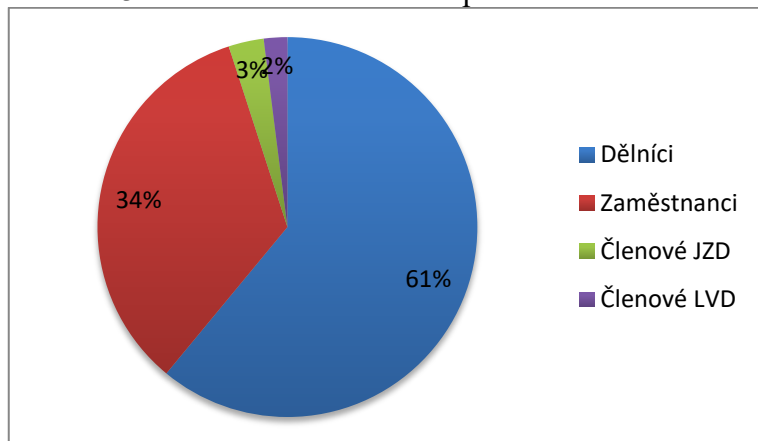
sčítání budeme pozorovat pokles žen v domácnosti (tabulka č. 9). Osob ekonomicky neaktivních s vlastním zdrojem obživy bylo 43, celkem tedy 12,6 % obyvatel. Do této skupiny patří osoby v důchodovém věku.

Tabulka č. 7: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 1970

Ekonomická aktivita	Celkem	%
Osoby ekonomicky aktivní	179	52,3
Ekonomicky neaktivní s vlastním zdrojem obživy	43	12,6
Ženy v domácnosti	26	7,6
Uční	5	1,5
Žáci a studenti	11	3,2
Děti do 15 let	78	22,7

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1970)

Graf č. 13: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 1970

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1970)

V sídle Pačejov-nádraží v roce 1970 žilo nejvíce dělníků (viz graf č. 13). Státní železnice poskytovala pracovní příležitosti pro tamější obyvatelstvo, především pro mužské pohlaví. V roce 1970 celkem pracovalo 61 % dělníků a 34 % zaměstnanců zaměstnaných v různých oborech a odvětví. (graf č. 13). Další ekonomické činnosti neměly velký vliv na zaměstnanost obyvatel v sídle.

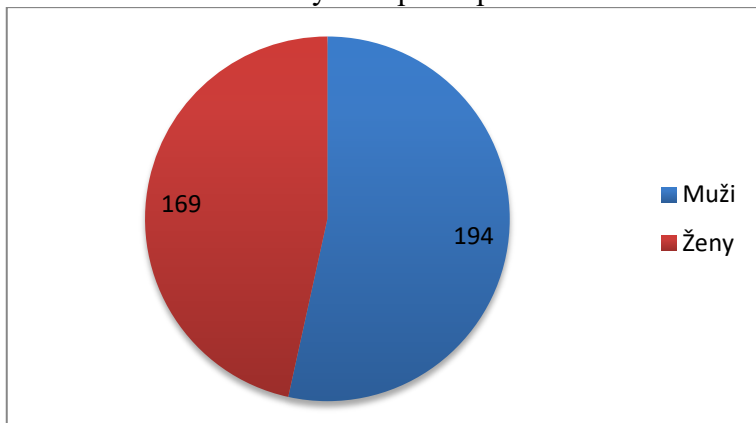
5.1.4. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1980

V roce 1980 převažovalo v sídle mužské pohlaví, z celkového počtu obyvatel 363 bylo 194 mužů, tedy o 7 % více než žen (viz graf č. 14). Co se týče věkové struktury, došlo ke zvýšení podílu obyvatelstva ve věku 0-14 let a obyvatelstva staršího 65 let ve srovnání s posledním sčítáním a naopak ke snížení ekonomicky aktivního

obyvatelstva z 69,4 % na 62,5 % (tabulka č. 6 a č. 8). V grafu č. 15 můžete vidět věkovou strukturu obyvatelstva za rok 1980.

Graf č. 14: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1980

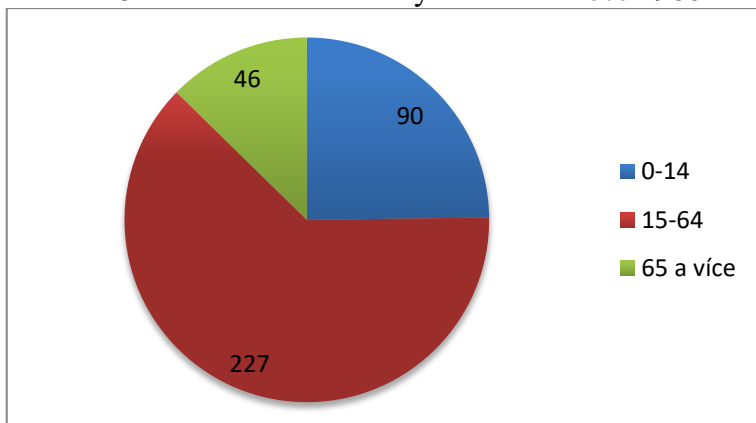
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1980)

Tabulka č. 8: Věková struktura obyvatelstva v roce 1980

Věková skupina	Celkem	Muži	Ženy	%
0-14	90	56	34	24,8
15-64	227	117	110	62,5
65 a více	46	21	25	12,7

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1980)

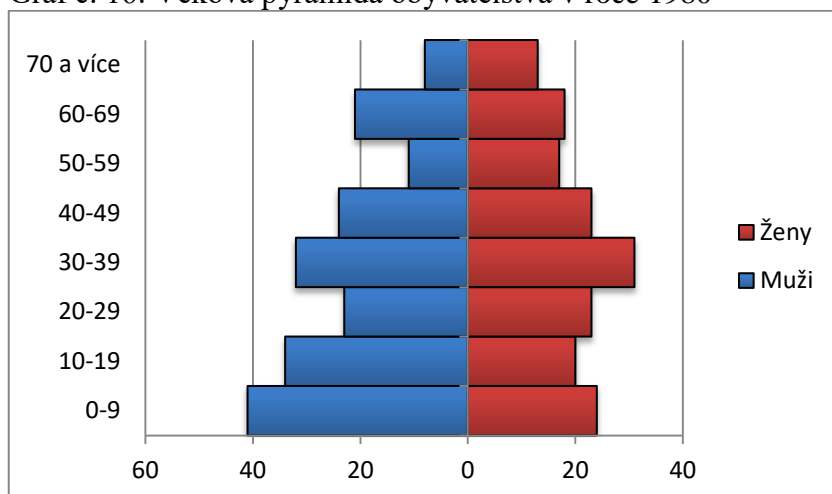
Graf č. 15: Věková struktura obyvatelstva v roce 1980

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1980)

V roce 1980 se věková pyramida jeví jako stacionární typ (viz graf č. 16). Dětská složka je zde nejpočetnější, 41 chlapců a 24 dívek (celkem 65 obyvatel). Obyvatelstvo ve věku 30-39 let je také zde dost početné, 32 mužů a 31 žen (celkem 63 obyvatel). V tomto období došlo překvapivě k vysokému přirozenému přírůstku.

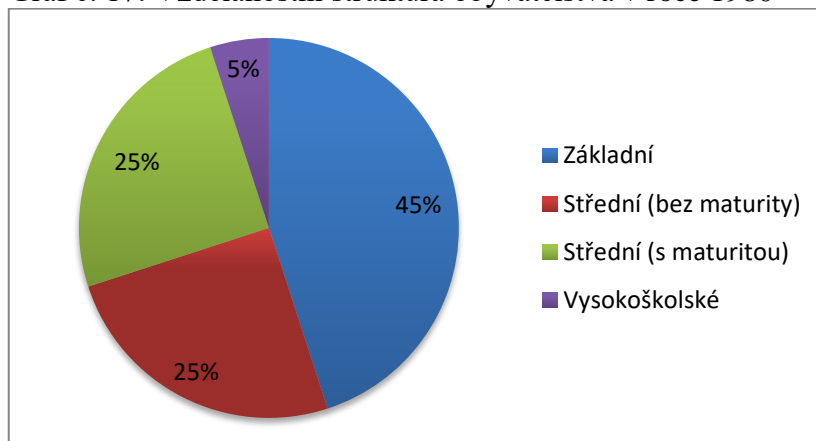
Graf č. 16: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1980

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1980)

V roce 1980 bylo nejčastěji dosaženým vzděláním vzdělání základní, kterým disponovalo celkem 45 % obyvatel starších 15 let. (graf č. 17) Vzdělání střední bez maturity a střední s maturitou mělo stejný podíl obyvatelstva staršího 15 let, každý 25 %. Vysokoškolské vzdělání mělo celkem 5 % obyvatelstva, oproti roku 1970, kdy nárůst tedy činil 2 % (graf č. 12)

Graf č. 17: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 1980

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1980)

V roce 1980 bylo celkem 182 ekonomicky aktivních osob (viz tabulka č. 9) z celkového počtu 363 obyvatel. Počet žen v domácnosti se snížil přibližně o polovinu, z 25 na 12 žen v domácnosti. Počet ekonomicky neaktivního obyvatelstva s vlastním zdrojem obživy se zvýšil ze 43 na 52 osob (14,3 %).

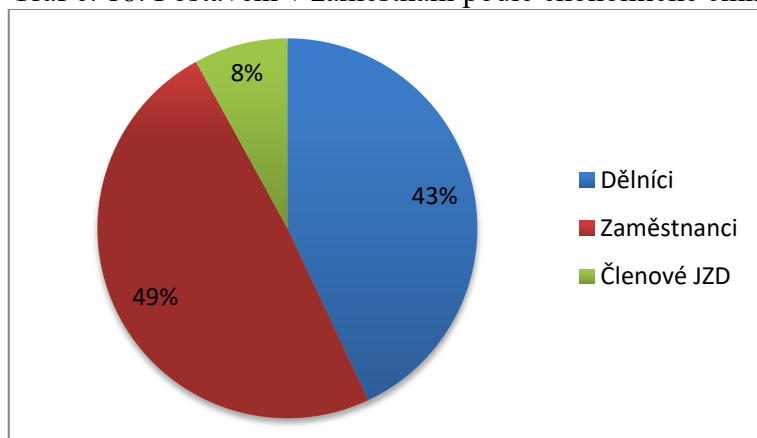
Tabulka č. 9: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 1980

Ekonomická aktivita	Celkem	%
Osoby ekonomicky aktivní	182	50,1
Ekonomicky neaktivní s vlastním zdrojem obživy	52	14,3
Ženy v domácnosti	12	3,3
Uční	9	2,5
Žáci a studenti	18	5,0
Děti do 15 let	90	24,8

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1980)

V roce 1980 se snížil podíl dělníků a zvýšil podíl zaměstnanců zaměstnaných v různých oborech a odvětví (viz graf č. 18). Podíl zaměstnanců činil 49 % a dělníků 43 %, tedy o 6 % méně. Zvýšil se také podíl členů JZD (Jednotné zemědělské družstvo), z 3 % na 8 %.

Graf č. 18: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 1980

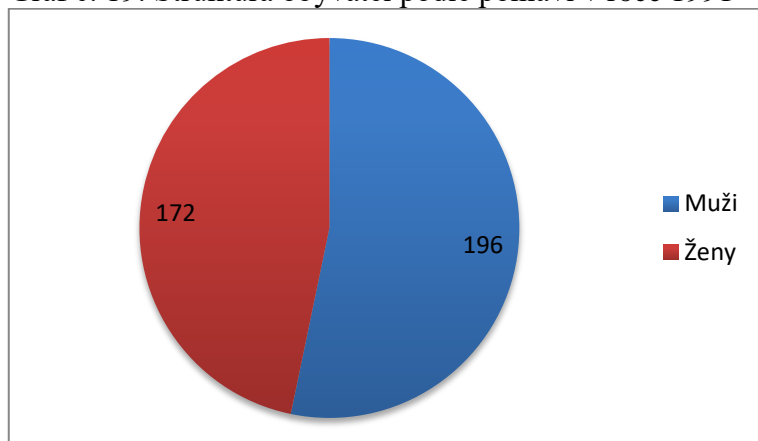
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1980)

5.1.5. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 1991

V roce 1991 převažuje v sídle pohlaví mužské (viz graf č. 19). Z celkového počtu 368 obyvatel bylo 196 mužů, bylo o 24 více mužů než žen.

Tabulka č. 10 a graf č. 20 nám demonstrují věkovou strukturu v sídle. Zvýšil se podíl produktivní složky obyvatelstva (z 62,5 % na 70,7 %) a snížil se podíl předproduktivní (z 24,8 % na 20,4 %) a postproduktivní (z 12,7 % na 9 %) složky obyvatelstva ve srovnání s rokem 1980 (tabulka č. 8).

Graf č. 19: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1991

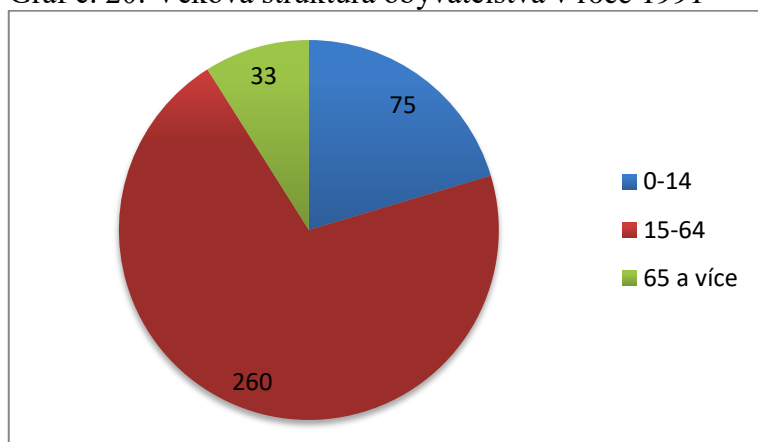
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1991)

Tabulka č. 10: Věková struktura obyvatelstva v roce 1991

Věková skupina	Celkem	Muži	Ženy	%
0-14	75	41	35	20,4
15-64	260	146	114	70,7
65 a více	33	14	19	9,0

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1991)

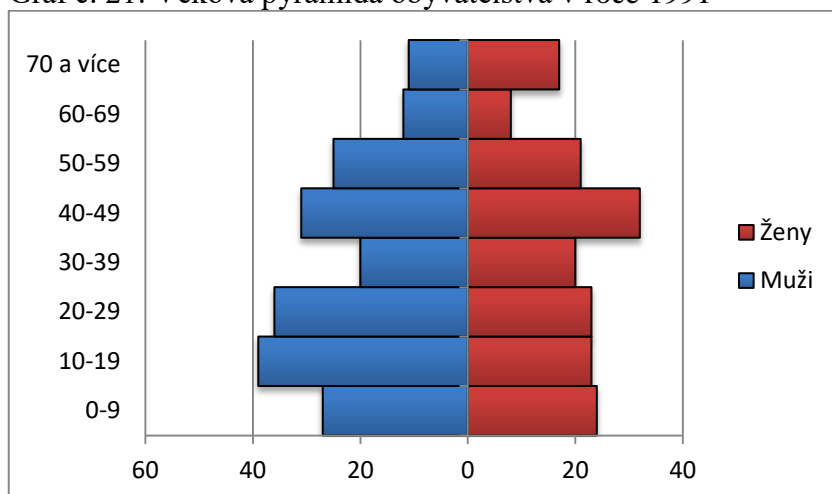
Graf č. 20: Věková struktura obyvatelstva v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1991)

V grafu č. 21 můžete vidět věkovou pyramidu v roce 1991, jedná se nejspíše o stacionární typ. Základna je mírně zúžená, ale obyvatelstvo ve věku 10-19 let je stále početné. Celkově se složka ekonomicky aktivního obyvatelstva zvyšuje, výjimkou je obyvatelstvo ve věku 30-39 let. Když se vrátíme k předchozímu grafu č. 16, už od roku 1980 dochází k zvýšení počtu obyvatelstva v důchodovém věku, z grafu č. 21 je to také patrné. Nad 70 let připadá 17 žen a 11 mužů. V roce 1970 to bylo 5 žen a 6 mužů.

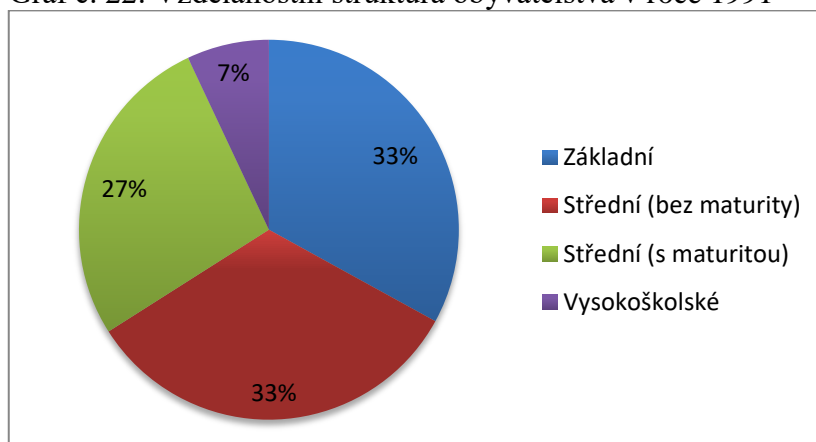
Graf č. 21: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1991)

V roce 1991 je nejčastějším dosaženým vzděláním střední bez maturity a základní vzdělání (viz graf č. 22). Vzdělání střední s maturitou mělo 27 % obyvatel starších 15 let. Došlo k nárůstu podílu osob starších 15 let s vysokoškolským vzděláním z 5 % na 7 %.

Graf č. 22: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 1991

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1991)

V roce 1991 bylo celkem 206 ekonomicky aktivních osob z celkových 368 obyvatel (tabulka č. 11). Podíl ekonomicky neaktivních osob s vlastním zdrojem obživy se nepatrně zvýšil přibližně o 2,3 % ve srovnání s předchozím sčítáním. Výrazně se snížil počet žen v domácnosti, z 12 na 1 ženu v domácnosti.

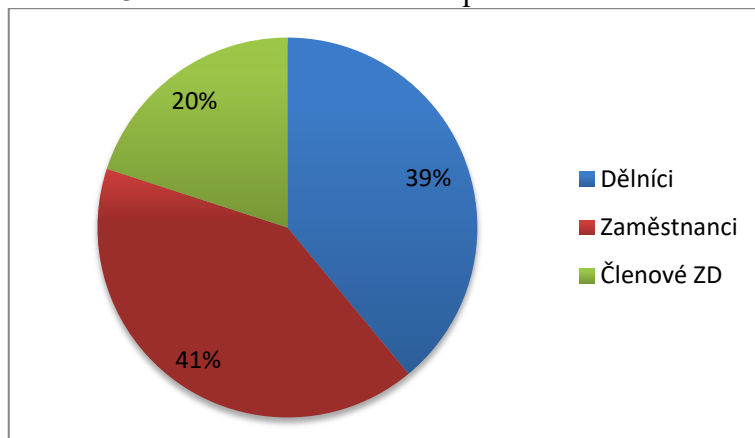
Tabulka č. 11: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 1991

Ekonomická aktivita	Celkem	%
Osoby ekonomicky aktivní	206	50,4
Ekonomicky neaktivní s vlastním zdrojem obživy	63	16,6
Ženy v domácnosti	1	0,3
Uční	11	2,9
Žáci a studenti	23	6,1
Děti do 15 let	75	19,8

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1991)

V grafu č. 23 můžete vidět postavení obyvatelstva v zaměstnání podle ekonomické činnosti. Nejvíce obyvatel připadá na zaměstnance zaměstnaných v různých oborech a odvětví, celkem tedy 84 obyvatel (41 %). O něco méně je dělníků, celkem 80 obyvatel (39%). Počet členů zemědělského družstva se zvýšil o 12 % - z 16 na 41 obyvatel.

Graf č. 23: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 1991

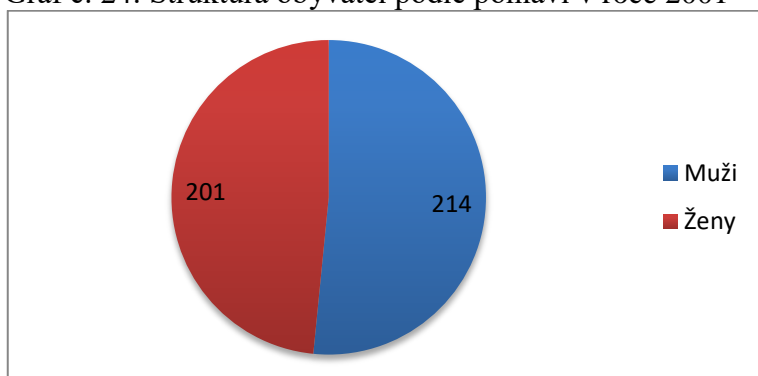

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (1991)

5.1.6. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 2001

V grafu č. 24 je zobrazena struktura obyvatel podle pohlaví. Jako u předchozích třech sčítání v sídle Pačejov-nádraží převažuje pohlaví mužské. Z celkového počtu 415 obyvatel je 214 mužů. Věková struktura obyvatelstva se téměř nezměnila ve srovnání s posledním sčítáním v roce 1991 (viz tabulka č. 12 a graf č. 25).

Graf č. 24: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 2001

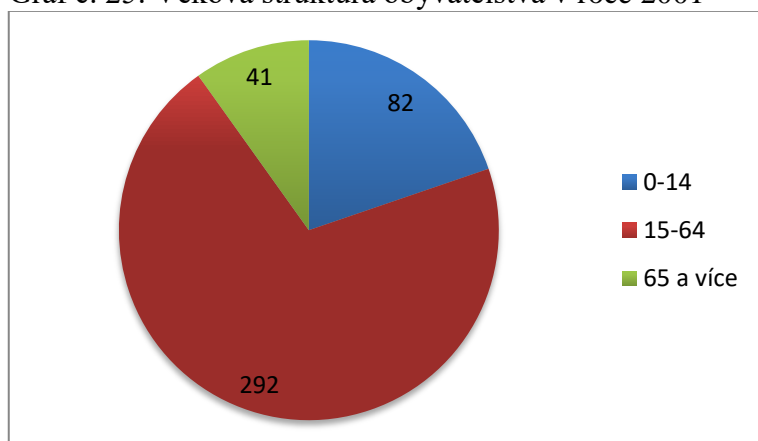
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2001)

Tabulka č. 12: Věková struktura obyvatelstva v roce 2001

Věková skupina	Celkem	%
0-14	82	19,8
15-64	292	70,3
65 a více	41	9,9

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2001)

Graf č. 25: Věková struktura obyvatelstva v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2001)

Zjišťované informace o ekonomické aktivitě obyvatelstva v roce 2001 se liší od předchozích sčítání, takže je obtížné je porovnávat (viz tabulka č. 13). Počet ekonomických osob v sídle činil 200 osob. Za prací z toho vyjíždělo 117 obyvatel.

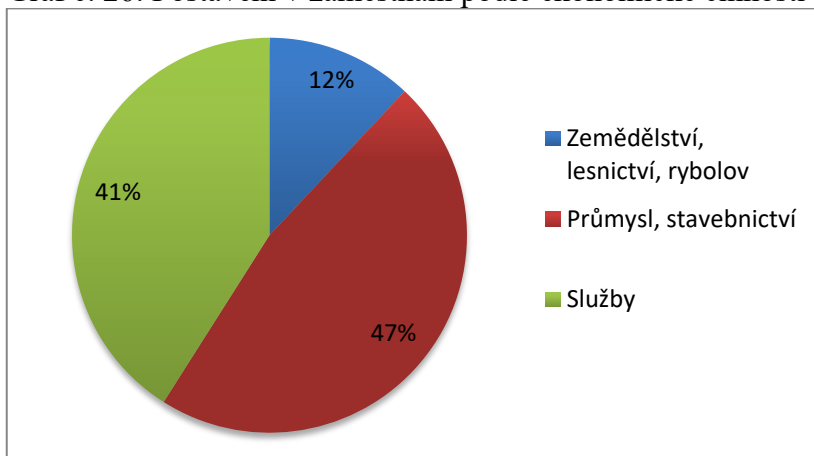
Tabulka č. 13: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 2001

Ekonomická aktivita	Celkem	%
Obyvatelstvo ekonomicky aktivní	200	57,8
Vyjíždějící za prací	117	33,8
Vyjíždějící žáci, studenti a učni	29	8,4

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2001)

V roce 2001 bylo nejvíce obyvatel zaměstnáváno v průmyslu a stavebnictví, což je neobvyklé oproti jiným venkovským sídlům (necelá polovina obyvatel - 47 %). Ve službách pracovalo 41 % obyvatel a v zemědělství, lesnictví a rybolovu 12 % obyvatel (viz graf č. 26).

Graf č. 26: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti

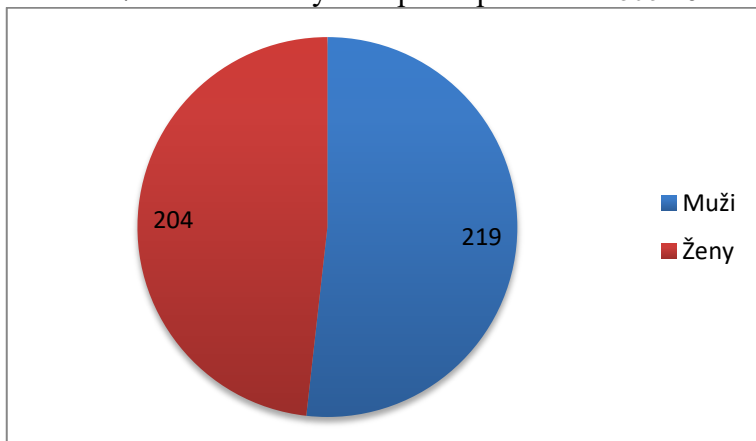

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2001)

5.1.7. Analýza sčítání obyvatelstva v roce 2011

V roce 2011 převažovalo v sídle pohlaví mužské (viz graf č. 27). Věková struktura obyvatelstva se změnila, došlo k nárůstu postproduktivní složky obyvatelstva téměř o dvojnásobek, z 10 % na 18 % (viz tabulka č. 14 a graf č. 28). Naopak se snížil podíl předproduktivní složky obyvatelstva z 20 % na 13 %. V tomto sčítání už pozorujeme stárnutí populace, podíl dětí do 14 let je výrazně menší než podíl osob starších 65 let.

Graf č. 27: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

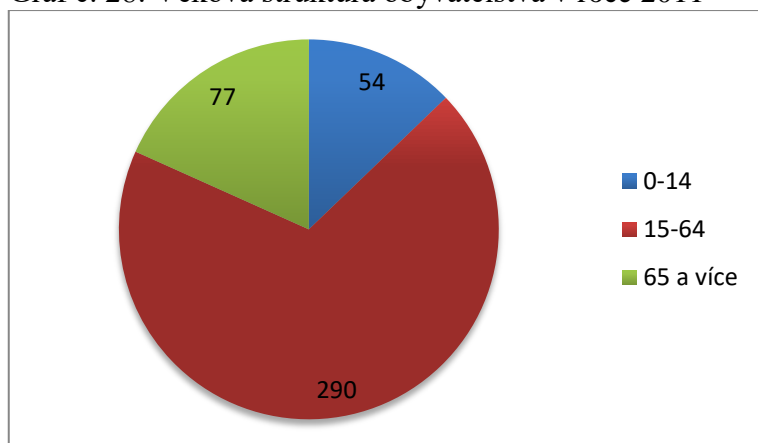

Tabulka č. 14: Věková struktura obyvatelstva v roce 2011

Věková skupina	Celkem	%
0-14	54	12,8
15-64	290	68,9
65 a více	77	18,3

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

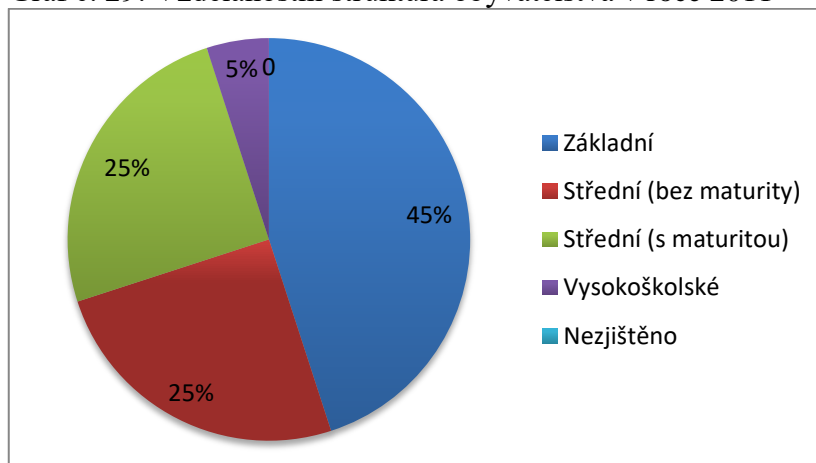
Graf č. 28: Věková struktura obyvatelstva v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Nejčastějším dosaženým vzděláním v sídle je střední bez maturity, celkem ho mělo 38 % obyvatel starší 15 let (graf č. 29). Vzděláním středním s maturitou disponovalo 30 % obyvatel starších 15 let. Došlo k nárůstu vysokoškolského vzdělání ve srovnání s rokem 1991, nárůst ze 7 % na 10 % obyvatel starších 15 let.

Graf č. 29: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Tabulka č. 15 demonstruje ekonomickou aktivitu obyvatelstva v roce 2011. Celkem ekonomicky aktivních osob bylo 184 (50,7 %) z celkových 423 obyvatel. V roce 2011 byla více než polovina obyvatel zaměstnána ve službách (viz graf č. 30),

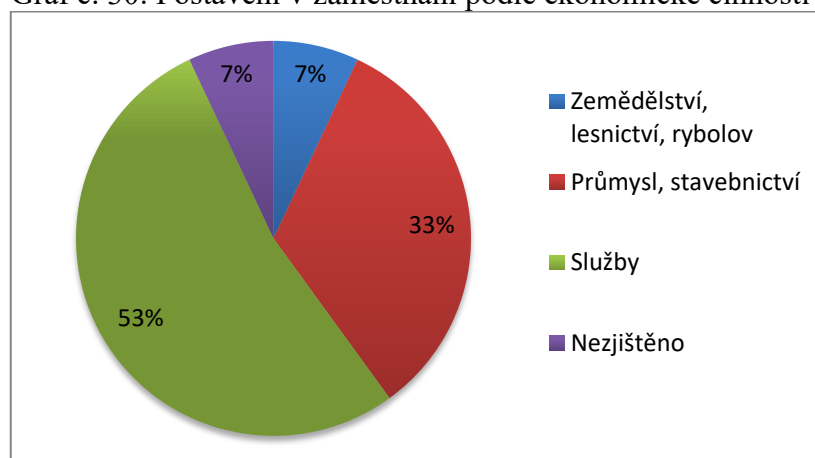
celkem 53 %. V průmyslu a stavebnictví bylo zaměstnáno 33 % obyvatel. U 12 osob nebylo zjištěno postavení v zaměstnání.

Tabulka č. 15: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 2011

Ekonomická aktivita	Celkem	%
Obyvatelstvo ekonomicky aktivní	184	50,7
Ostatní s vlastním zdrojem obživy	12	3,3
Žáci, studenti, učni	73	20,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

Graf č. 30: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2011)

5.2. Vývoj změny ve struktuře obyvatelstva

Pro hodnocení vývoje změn ve struktuře obyvatelstva byly vybrány roky 1910, 1921, následně až roky 1970, 1980, 1991, 2001 a 2011. V jednotlivých podkapitolách se hodnotí vývojové změny ve struktuře obyvatel dle pohlaví, věku, národnosti, vzdělání a ekonomické aktivity.

5.2.1. Vývoj struktury obyvatel dle pohlaví

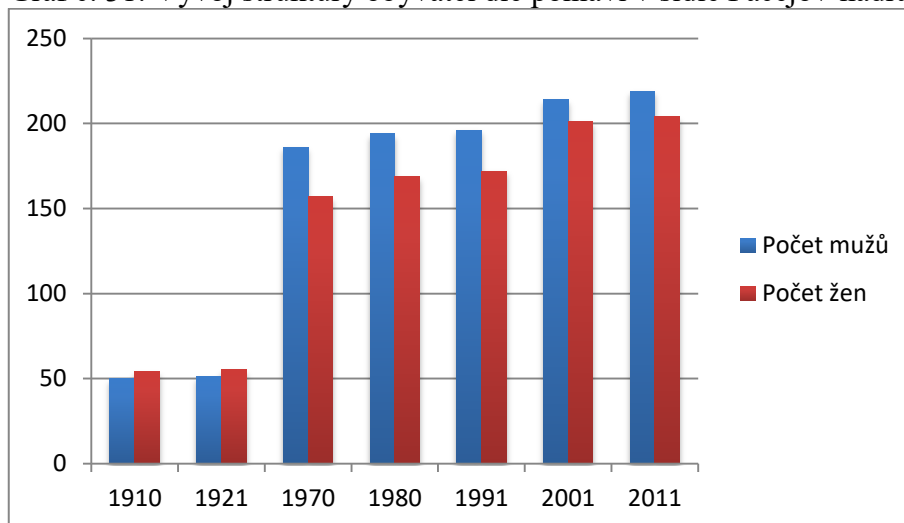
V letech 1910 a 1921 v sídle nepatrně převažovalo ženské pohlaví. Výraznější změny přinášejí následující roky, kde naopak můžeme v tabulce č. 16 a grafu č. 31 pozorovat převahu mužského pohlaví. Od roku 1970 po poslední sčítání v roce 2011 docházelo k nárůstu počtu obou pohlaví. V roce 1970 bylo v sídle dokonce o 29 mužů více než žen.

Tabulka č. 16: Vývoj struktury obyvatel dle pohlaví v sídle Pačejov-nádraží

Rok	1910	1921	1970	1980	1991	2001	2011
Počet mužů	50	51	186	194	196	214	219
Počet žen	54	55	157	169	172	201	204

Zdroj: vlastní zpracování dle dat Státního okresního archivu Strakonice a ČSÚ (2018)

Graf č. 31: Vývoj struktury obyvatel dle pohlaví v sídle Pačejov-nádraží

Zdroj: vlastní zpracování dle dat Státního okresního archivu Strakonice a ČSÚ (2018)

5.2.2. Vývoj struktury obyvatel dle věku

Tabulka č. 17 nám demonstruje absolutní hodnoty ve vývoji struktury obyvatel podle věku. Pro lepší představu slouží tabulka č. 18, kde můžeme vidět tento vývoj znázorněný v procentech. Od roku 1910 dochází ke snížení podílu obyvatelstva v předproduktivním věku, výjimkou je rok 1980. Na druhou stranu se zvyšuje podíl obyvatelstva v postproduktivním věku, opět až na výjimku v roce 1980. Tento trend, přezdívaný jako stárnutí populace, je typický pro mnoho obcí České republiky. Obyvatelstvo v produktivním věku se až na výjimky (1910, 1980) pohybuje kolem 70 %. V Plzeňském kraji k 31. 12. 2015 se počet obyvatel v produktivním věku pohyboval v průměru kolem 66 %. (ČSÚ 2016) V grafu č. 32 je zobrazen vývoj věkové struktury obyvatelstva.

Tabulka č. 17: Vývoj struktury obyvatel dle věku v sídle Pačejov-nádraží

Rok	1910	1921	1970	1980	1991	2001	2011
0-14	40	28	78	90	75	82	54
15-64	61	74	238	227	260	292	290
65 a více	3	4	27	46	33	41	77

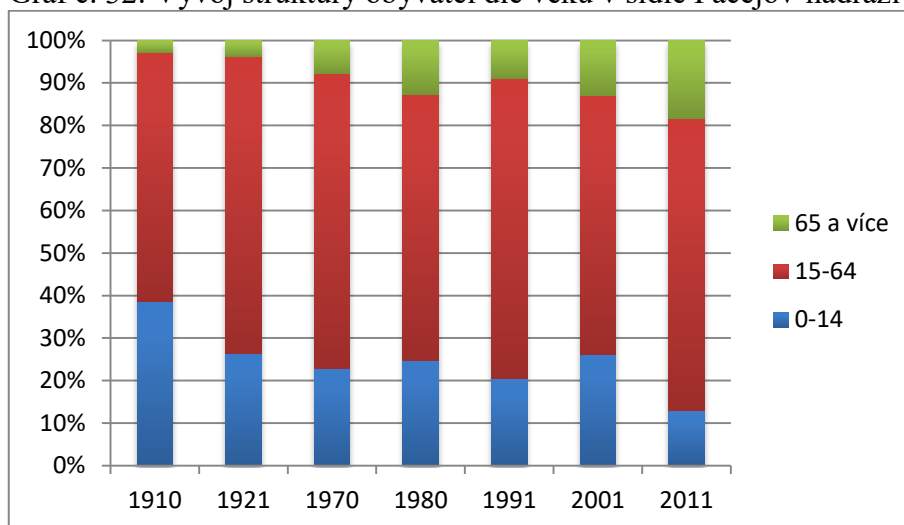
Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice a ČSÚ (2018)

Tabulka č. 18: Procentuální vývoj struktury obyvatel dle věku v sídle Pačejov-nádraží

Rok	1910	1921	1970	1980	1991	2001	2011
0-14	38,5	26,4	22,7	24,8	20,4	19,8	12,8
15-64	58,7	69,8	69,4	62,5	70,7	70,3	68,9
65 a více	2,9	3,8	7,9	12,7	9,0	9,9	18,3

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOkA Strakonice a ČSÚ (2018)

Graf č. 32: Vývoj struktury obyvatel dle věku v sídle Pačejov-nádraží

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOka Strakonice a ČSÚ (2018)

5.2.3. Vývoj struktury obyvatel dle národnosti

Vývoj národnostní struktury v sídle není nijak proměnlivý (viz tabulka č. 19). Data za roky 2001 a 2011 nejsou pro část obcí dostupná, proto můžeme pouze analyzovat národnostní strukturu mezi lety 1921 až 1991. Sčítání lidu v roce 1910 národnost nezjišťovalo, pouze domovské právo, rodiště nebo řeč obcovací. V sídle jednoznačně převažuje národnost česká.

Tabulka č. 19: Vývoj struktury obyvatel dle národnosti v sídle Pačejov-nádraží

Rok	1910	1921	1970	1980	1991
Česká	Nezjišťováno	106	342	358	363
Slovenská	Nezjišťováno	0	0	3	2
Moravská	Nezjišťováno	0	0	0	1
Polská	Nezjišťováno	0	1	1	1
Nezjištěno	Nezjišťováno	0	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování dle dat Státního okresního archivu Strakonice a ČSÚ (2018)

5.3.4. Vývoj struktury obyvatel dle vzdělání

V tabulce č. 20 a v grafu č. 33 můžete vidět vývoj vzdělanostní struktury v sídle Pačejov-nádraží. Vývoj můžeme pozorovat mezi lety 1970 až 2011. Za rok 2001 nejsou dostupná data pro část obcí. V roce 1970 nejčastějším dosaženým vzděláním bylo střední bez maturity. V roce 1980 a 1991 nejčastějším dosaženým vzděláním bylo základní vč. neukončeného. V roce 2011 bylo nejčastěji dosaženým vzděláním střední bez maturity. V grafu č. 33 také můžeme vidět, jak se zvyšuje vzdělanostní úroveň v sídle podobně jako v celé České republice. Od roku 1980 roste počet středoškoláků

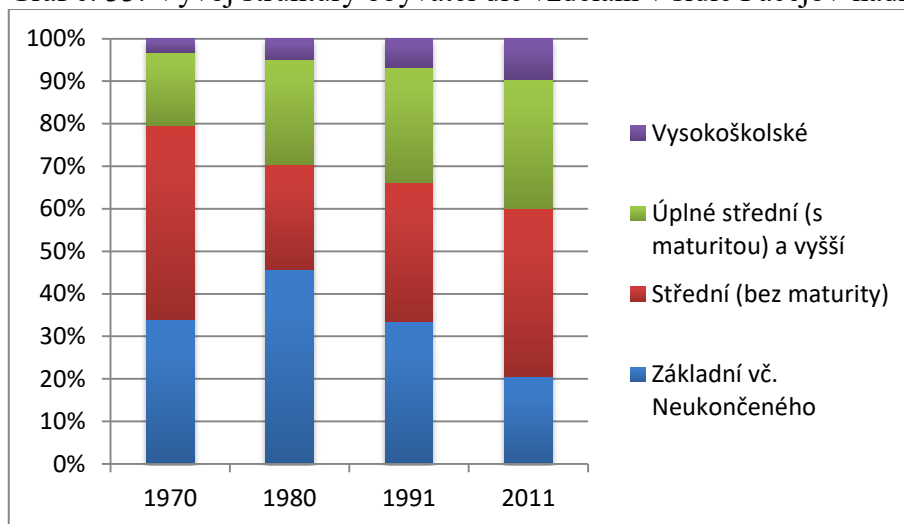
(bez maturity), ale i středoškoláků s maturitou a vysokoškoláků, a klesá počet obyvatel s nejvyšším dosaženým základním vzděláním.

Tabulka č. 20: Vývoj struktury obyvatel dle vzdělání v sídle Pačejov-nádraží

Rok	1970	1980	1991	2011
Základní vč. Neukončeného	86	128	97	74
Střední (bez maturity)	116	69	95	142
Úplné střední (s maturitou) a vyšší	44	69	78	109
Vysokoškolské	8	14	20	35
Bez údaje o školním vzdělání	1	0	2	9

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2018)

Graf č. 33: Vývoj struktury obyvatel dle vzdělání v sídle Pačejov-nádraží

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2018)

5.3.5. Vývoj struktury obyvatel dle ekonomické aktivity

V tabulce č. 21 můžete vidět vývoj ekonomické aktivity obyvatelstva v sídle Pačejov-nádraží. V roce 2011 se zjišťovaly odlišné informace o ekonomické aktivitě obyvatelstva, proto porovnáváme období v letech 1910-1991. Můžeme říct, že počet osob ekonomicky aktivních roste rovnoměrně jako celkový počet obyvatel v sídle. Zvyšuje se počet osob ekonomicky neaktivních s vlastním zdrojem obživy, kde jsou zařazeny osoby starší 65 let. Klesl počet žen v domácnosti na jednu ženu.

Tabulka č. 21: Vývoj ekonomické aktivity obyvatelstva v letech 1910-1991 v sídle Pačejov-nádraží

Rok	1910	1921	1970	1980	1991
Osoby ekonomicky aktivní	61	74	179	182	206
Ekonomicky neaktivní s vlastním zdrojem obživy	-	-	43	52	63
Ženy v domácnosti	0	23	26	12	1
Uční	1	1	5	9	11
Žáci a studenti	21	3	11	18	23
Děti do 15 let	40	28	78	90	75

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2018)

5.4. Závěr demografického vývoje

Potvrzuje se nám, že sídlo Pačejov-nádraží prodělalo velký vývoj v demografickém vývoji. Jedná se o mladé sídlo oproti jiným sídlům v okolí, které vzniklo hlavně díky své výborné dopravní poloze. Od roku 1910 do roku 2011 stoupl podíl obyvatel o neuvěřitelných 307 % (ze 104 na 423 obyvatel), celkem o 319 obyvatel. Z hlediska věkové struktury se potvrzuje, že naše obyvatelstvo jako v jiných vyspělých zemích stárne. V roce 1910 žilo v sídle pouze 2,9 % obyvatel starších 65 let a při posledním sčítání už to bylo 18,3 %. Naopak klesá podíl dětí ve věku do 14 let, kdy v roce 1910 tento připadá na 38,5 % a v roce 2011 na 12,8 %. Předproduktivní složka obyvatelstva klesá na úkor postproduktivní složky obyvatelstva. Vzdělanostní úroveň v sídle se zvyšuje. Od roku 1970 se zvýšil podíl lidí se středoškolským vzděláním bez maturity (o 22 %, ze 116 na 142 osob), středoškolským vzděláním s maturitou (o 147 %, ze 44 na 109 osob) a lidí s vysokoškolským vzděláním (o 337 %, z 8 na 35 osob) ve srovnání s posledním sčítáním v roce 2011. V ekonomickém vývoji dochází k rovnoměrnému růstu ekonomicky aktivních osob ve srovnání s růstem celkového počtu obyvatel v sídle. Klesl počet žen v domácnosti, sčítání z roku 1991 zaznamenalo pouze jednu ženu v domácnosti. V roce 2011 nejvíce obyvatel bylo zaměstnaných v průmyslu a stavebnictví, to se změnilo v roce 2011, kdy více lidí bylo zaměstnáno ve službách.

6. Urbanistický vývoj

6.1. Vývoj počtu domů

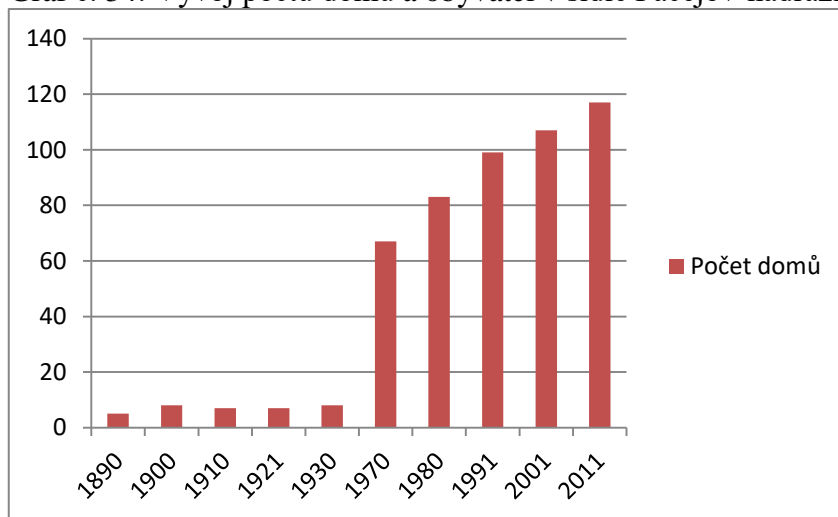
S nárůstem počtu obyvatel roste také i bytová výstavba v sídle, což dokazuje tabulka č. 22 a graf č. 34. Od roku 1970 se v sídle Pačejov-nádraží postavilo v průměru 12 domů každých deset let. V roce 1970 v sídle bylo 67 domů, v roce 2011 se počet zvýšil na 117 domů (zvýšení o 74 %). Naopak v roce 1890 se v sídle nacházelo pouze 5 domů, které byly určeny hlavně pro pracovníky Státní železniční služby. (ČSÚ 2011)

Tabulka č. 22: Vývoj počtu domů a obyvatel v sídle Pačejov-nádraží

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1890	57	5
1900	94	8
1910	104	7
1921	106	7
1930	119	8
1970	343	67
1980	363	83
1991	368	99
2001	415	107
2011	423	117

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2018)

Graf č. 34: Vývoj počtu domů a obyvatel v sídle Pačejov-nádraží

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2018)

6.2. Využití ploch v sídle a v jeho zázemí

V této kapitole si analyzujeme využití ploch na katastrálním území Pačejov-nádraží a jejich časový vývoj. První mapa na obrázku č. 2 byla vytvořena

z Prvního vydání Státní mapy odvozené 1:5000 (ČÚZK 1951). Druhá mapa zobrazena na obrázku č. 3 byla vytvořena na ortofoto snímku z roku 2001. (ČÚZK 2001) Poslední mapa na obrázku č. 4 byla vytvořena z Objektové mapy povrchové situace pro katastrální území Pačejov-nádraží z roku 2017. (Plzeňský kraj 2017) Pro všechny tři mapy jsem zpracovala jednotnou legendu, aby se mohly navzájem porovnávat.

Celková plocha katastrálního území sídla zjištěná na základě Prvního vydání Státní mapy odvozené 1:5000 činila 69,6 ha. (obrázek č. 2) Nejrozšířenějším využitím půd v 50. letech 20. století byla pole, celkem zabírala plochu 39,2 ha (56 %). Dále velkou plochu katastrálního území zastával travní porost 12,4 ha (18 %) a železniční trať 8,1 ha (12 %). Budovy v té době zabíraly pouze 1,6 ha (2 %). Zahrady, které připadaly většinou na každou budovu, zaujímaly přibližně 3 ha (4 %). Komunikace, do kterých jsem zahrnula všechny druhy infrastruktury (silnice, polní cesty, apod.), zaujímaly 3,4 ha (5 %). Do vodních ploch v sídle řadíme rybník Nový a vodní nádrž, celkem zabírající 0,8 ha (1 %). (viz tabulka č. 23).

V druhé mapě (obrázek č. 3) celková plocha katastrálního území činila 69,7 ha. Během cca 50 let se využití půdy v sídle výrazně změnilo. Nejrozšířenějším využitím půd v roce 2001 byly zahrady, celkem zaujímající 20,7 ha (30 %). S nárůstem zahrad se také zvýšila plocha budov, celkem zabírající 7,2 ha (10 %). Plocha polí klesla na 10,7 ha (15 %). O něco méně se zvýšila plocha travního porostu na 10 ha (14 %) a komunikací na 5,2 ha (8 %). V sídle přibýlo nové využití půdy, a o to ostatní plochy, do kterých jsem zahrnula parkoviště a různé manipulační prostory před domy. Ostatní plochy zabíraly celkem 4,4 ha (6 %). O polovinu klesla plocha železniční trati, domnívám se, že to bylo způsobeno tím, že v mapě SMO5 byla uvedena širší, než ve skutečnosti je (viz tabulka č. 23).

Plocha katastrálního území sídla zjištěná na základě OMPS z roku 2017 (obrázek č. 4) připadala na 62,9 ha. Během 16 let došlo k další viditelné přeměně využití ploch v sídle. Nejrozšířenějším využitím půdy byly zahrady, které tentokrát zaujímaly 26,6 ha (42 %). Dále v sídle byla početně zastoupená neplodná půda, celkem 15,7 ha (25 %). Plocha budov se snížila na 5,1 ha (8 %), i když se bytová výstavba v sídle rozšířila. Musí se zohlednit zkušenost, že plochy budov k roku 2001 byly vektorizovány podle ortofota po obvodu střech. V případě budov na OMPS jejich plocha je vypočtena z půdorysů, které byly geodeticky zaměřeny. Vypočtené plochy

z těchto dvou zmíněných zdrojů se liší o plochy přesahů střech budov. Výrazně se snížila plocha polí na 1 ha (2 %) a plocha travního porostu na 1,1 ha (2 %). Plocha zbývajících druhů využití půd se výrazně nezměnila (viz tabulka č. 23).

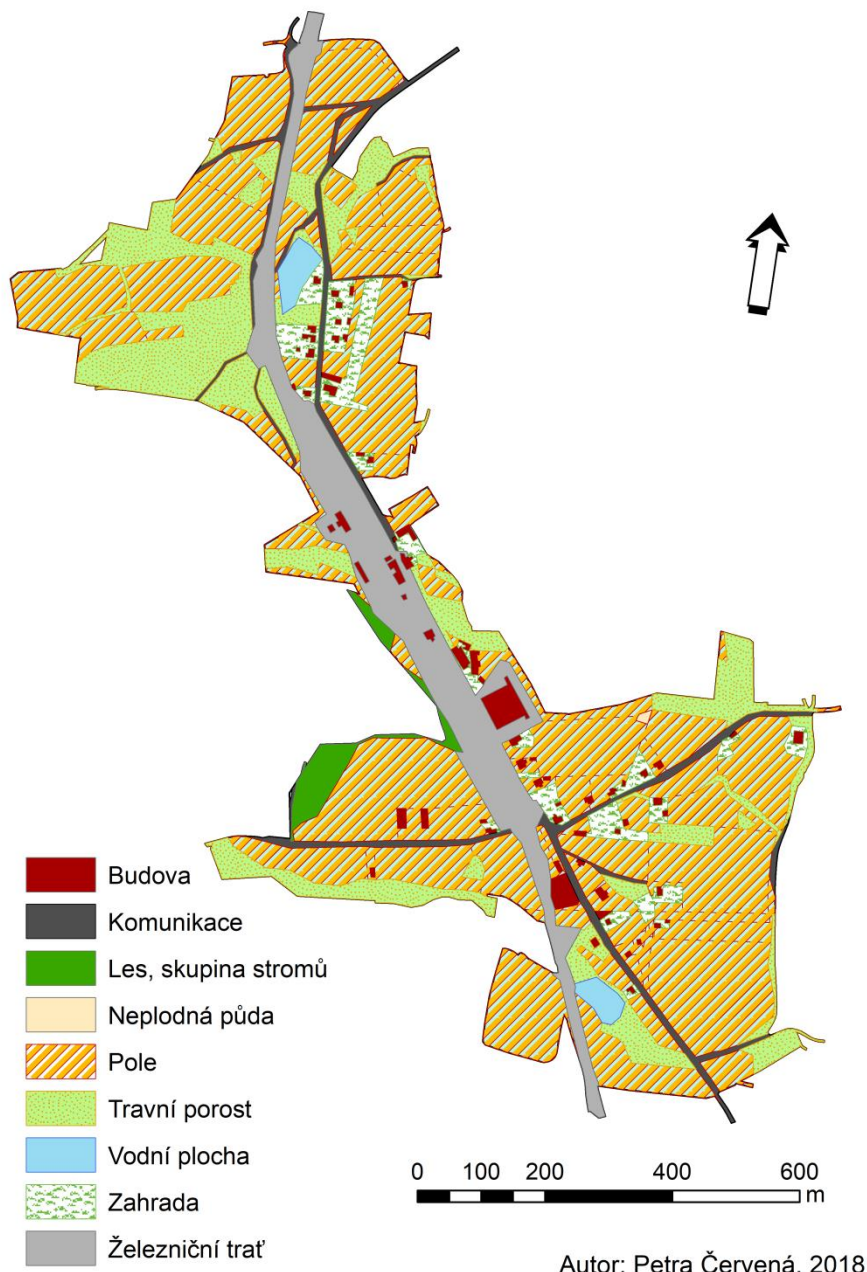
Tabulka č. 23: Využití ploch v sídle v jednotlivých časových obdobích

	SMO5		Ortofoto 2001		OMPS 2017	
	ha	%	ha	%	ha	%
Budova	1,6	2	7,2	10	5,1	8
Komunikace	3,4	5	5,2	8	5,3	8
Les, skupina stromů	1,1	2	6,5	9	0,4	1
Neploďná půda	0,03	0	0	0	15,7	25
Ostatní plochy	0,0	0	4,4	6	3,1	5
Pole	39,2	56	10,7	15	1	2
Travní porost	12,4	18	10,0	14	1,1	2
Vodní plocha	0,8	1	0,7	1	1,5	2
Zahrada	3,0	4	20,7	30	26,6	42
Železniční trať	8,1	12	4,3	6	3,1	5
Celkem	69,6	100	69,7	100	62,9	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČÚZK a Plzeňského kraje (2018)

Obrázek č. 2: Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 1951

Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 1951

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČÚZK (2018)

Obrázek č. 3: Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 2001

Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 2001

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČÚZK (2018)

Obrázek č. 4: Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 2017

Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle dat Geoportál Plzeňského kraje (2018)

6.3. Závěr urbanistického vývoje

V sídle Pačejov-nádraží se během krátké doby rozrostla bytová výstavba. V roce 1890 sídlo sčítalo 5 domů a o 120 let později mělo 117 domů (ČSÚ 2011). Na počátku svého vývoje bylo katastrální území Pačejov-nádraží tvořené převážně poli. S růstem bytové výstavby plocha polí ubývala a namísto toho se začaly tvořit zahrady, které obklopují většinu budov. V katastrálním území Pačejov-nádraží značnou plochu začaly zabírat neplodné půdy, které se vyskytují podél železniční trati, okolo vodních ploch a v severní části katastru.

7. Ekonomický vývoj

7.1. Ekonomická aktivita v letech 1910 a 1921

Na základě dat ze Sčítání lidu v roce 1910 a 1921 jsem vytvořila tabulku ekonomické aktivity obyvatelstva s č. 24. V roce 1910 připadalo z celkového počtu 104 obyvatel na 39 ekonomicky aktivních osob, v roce 1921 z celkového počtu 106 obyvatel to bylo 61. Při Sčítání lidu v roce 1910 se u manželek neuvádělo žádné povolání, až v roce 1921 se začalo uvádět vedení domácnosti. Vybudovaná železniční trať v sídle měla značný vliv na zaměstnanost obyvatelstva. V roce 1910 Státní železniční služba zaměstnávala 10 obyvatel (25,6 %) a v roce 1921 14 obyvatel (23 %) V roce 1910 značná část obyvatelstva pracovala v polním hospodářství, celkem 20,5 %, což se v roce 1921 změnilo - již se toto povolání neuvádělo. V okolí Pačejova se nachází několik lomů, v kterých pracovali kameníci. V kamenictví v roce 1910 bylo zaměstnáno 5 osob (12,8 %) přičemž následující sčítání to bylo méně - 4,9 %. Další povolání nejsou nijak početněji zastoupena.

Tabulka č. 24: Ekonomická aktivita obyvatelstva v letech 1910 a 1921

1910			1921		
Povolání	Počet	%	Povolání	Počet	%
Státní železniční služba	10	25,6	Státní železniční služba	14	23,0
Obchodní a hostinská živnost	3	7,7	Řezník a hostinství	4	6,6
Živnost lesní	1	2,6	Tovární služba	2	3,3
Kamenictví	5	12,8	Kamenictví	3	4,9
Poštovní služba	1	2,6	Poštovní služba	2	3,3
Krejčovství	4	10,3	Krejčovství	2	3,3
Truhlářství	1	2,6	Truhlářství	2	3,3
Polní hospodářství	8	20,5	Soukromník	3	4,9
Výměnkář	2	5,1	Výměnkář	2	3,3
Pekařství	1	2,6	Vedení domácnosti	23	37,7
Služka	2	5,1	Služka	3	4,9
Různé práce – dělník	1	2,6	Dělník	1	1,6

Zdroj: vlastní zpracování dle dat SOKA Strakonice (2018)

7.4. Současná ekonomická aktivita

V roce 2011 celkem v sídle Pačejov-nádraží žilo 166 zaměstnaných lidí (103 mužů a 63 žen). V tabulce č. 25 je zobrazeno v jakém odvětví bylo obyvatelstvo

zaměstnáno. Nejvíce zaměstnaných bylo v průmyslu, celkem 39 osob (23,5 %). V dopravě a skladování bylo zaměstnáno 31 osob (18,7 %), ve stavebnictví 16 osob (9,6%). V zemědělství, lesnictví a rybářství bylo zaměstnáno pouze 11 osob (6,6 %) což je pro venkovské sídlo neobvyklé.

Tabulka č. 25: Zaměstnaní v odvětví v roce 2011

Zaměstnaní v odvětví	Celkem	%
Zemědělství, lesnictví, rybářství	11	6,6
Průmysl	39	23,5
Stavebnictví	16	9,6
Maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel	12	7,2
Doprava a skladování	31	18,7
Činnost v oblasti nemovitostí, profesní, vědní a technické činnosti a administrativní a podpůrné činnosti	11	6,6
Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení	10	6,0
Vzdělávání	13	7,8
Zdravotní a sociální péče	4	2,4
Ostatní	7	4,2
Nezjištěno	12	7,2
Zaměstnaní celkem	166	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2018)

V tabulce č. 26 je znázorněna mobilita zaměstnaných. Nevyjíždějících je 55 obyvatel (41 %), což znamená, že 41 % zaměstnaných pracuje přímo v sídle Pačejov-nádraží. Denně mimo obec vyjíždí 61 obyvatel (45,5 %). Denně v rámci obce vyjíždí 18 obyvatel (13,5 %), tím rozumíme, že zaměstnaní dojíždějí do jiného sídla v obci Pačejov (do Pačejova, Strážovic, Týřovic nebo Valešic). Ve vedlejším sídle Pačejov se nachází základní škola, kam můžou zaměstnaní dojíždět za prací.

Tabulka č. 26: Zaměstnanci podle mobility v roce 2011

Zaměstnanci	Celkem	%
Vyjíždějící denně mimo obec	61	45,5
Vyjíždějící do zaměstnání v rámci obce	18	13,5
Nevyjíždějící	55	41

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2018)

7.3. Současné ekonomické subjekty

V tabulce č. 27 jsou zobrazeny počty nově vzniklých ekonomických subjektů v sídle Pačejov-nádraží mezi roky 1973 až 2017. K roku 2018 v sídle působí celkem 81

ekonomických subjektů. Nejvíce živností začalo vznikat po pádu komunistického režimu v devadesátých letech 20. století, zejména v roce 1990, 1991 a 1992. Nejstarším ekonomickým subjektem založeným v roce 1973 je Obec Pačejov. Nejnověji v sídle vznikla živnost Ing. Miloslavy Hlaváčkové a firma Super Praktik s.r.o., obojí v roce 2017. (ARES 2018)

Tabulka č. 27: Počet nově vzniklých ekonomických subjektů mezi lety 1973-2017 v sídle Pačejov-nádraží

Rok	Počet	Rok	Počet	Rok	Počet
1973	1	1998	1	2008	2
1989	1	1999	2	2009	3
1990	5	2000	3	2010	3
1991	4	2001	3	2011	2
1992	5	2002	2	2012	4
1993	3	2003	3	2013	2
1994	3	2004	4	2014	4
1995	2	2005	1	2015	4
1996	4	2006	1	2017	2
1997	3	2007	4	Celkem	81

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ARES (2018)

V příloze A jsou vypsány nejčastější ekonomické činnosti dle klasifikace CZ-NACE. Vypsány jsou činnosti, které provozovali minimálně tři a více živnostníků nebo firem. Z celkových 81 ekonomických subjektů jich 20 provozuje činnost s číslem 461 – Zprostředkování velkoobchodu a velkoobchodu v zastoupení. Dále 19 ekonomických subjektů provozuje činnost G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel. 9 ekonomických subjektů provozuje činnost 4120 - výstavba bytových a nebytových budov. Poslední činnost, kterou zmíním, je činnost s číslem 016 – Podpůrné činnosti pro zemědělství a posklizňové činnosti, kterou provozuje 8 ekonomických subjektů. (ARES 2018) V sídle mimo jiné působí živnosti zaměřené na kadeřnické, truhlářské, pokrývačské, malířské a natěračské práce (viz. příloha A)

V tabulce č. 28 jsou rozepsány jednotlivé ekonomické subjekty. V sídle provozuje ekonomickou činnost 7 firem a 61 živnostníků, z toho 39 mužů a 22 žen. V sídle také působí 10 spolků, v databázi ARES se také eviduje Obec Pačejov, Mateřská škola a zubní ordinace paní doktorky MUDr. Miroslavy Pavezové. (ARES 2018)

Tabulka č. 28: Ekonomické subjekty v sídle Pačejov-nádraží v roce 2018

Ekonomický subjekt	Celkem
Firmy	7
Živnosti - muži	39
Živnosti - ženy	22
Spolky	10
Obec Pačejov	1
Mateřská škola	1
Zubní organizace	1

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ARES (2018)

7.4. Závěr ekonomického vývoje

V roce 1910 a 1921 nejvíce obyvatel pracovalo u Státní železniční služby, celkem jedna čtvrtina ekonomicky aktivních obyvatel. Ženy většinou vedly domácnost nebo pracovaly jako krejčovny nebo služebné v domácnosti. V sídle Pačejov-nádraží v roce 1910 pracovalo 13 % ekonomicky aktivních osob v kamenictví, 8 % v hostinství a 20% v polním hospodářství, což v té době na venkově bylo málo.

V současnosti žije v sídle nejvíce zaměstnaných osob v odvětví průmyslu (23,5 %) a v dopravě a skladování (18,7 %). Dále nejvíce osob pracuje v odvětví stavebnictví (9,6 %) a vzdělávání (7,8 %). V zemědělství pracuje pouze 6,6 % obyvatel. Celkem 61 zaměstnanců (45,5 %) vyjíždí denně mimo obec do zaměstnání. Mimo obec nevyjíždí 55 zaměstnanců (41 %) a pracují přímo v sídle Pačejov-nádraží. Vyjíždějících zaměstnanců v rámci obce je 18 (13,5 %).

V sídle Pačejov-nádraží působí celkem 7 firem a 61 živnostníků. Jejich ekonomické činnosti jsou různorodé, ale nejvíce ekonomických subjektů vykonává činnost v oblasti zprostředkování velkoobchodu (20 osob), v oblasti opravy a údržby motorových vozidel (19 osob) a v oblasti výstavby bytových a nebytových budov (9 osob).

8. Závěr

Cílem práce bylo popsat a zhodnotit, jak se sídlo Pačejov-nádraží vyvíjelo v čase a k jakým změnám došlo v demografické, urbanistické a ekonomické struktuře od 19. století do současnosti. K hodnocení změn byly použity údaje ze Sčítání lidu z roku 1910, 1921, 1970, 1980, 1991, 2001, 2011 a archivní mapy z Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního a pro současnost mapa od krajského úřadu Plzeňského kraje.

Potvrdil se nám dynamický vývoj sídla, jelikož se jedná o sídlo poměrně mladé oproti ostatním sídlům ve svém okolí, přičemž jeho první zmínky sahají do roku 1867. Během jednoho století se Pačejov-nádraží neuvěřitelně rozrostl, a to pouze díky vybudované železnici, která tak pro něho vytvořila výbornou dopravní polohu a Pačejov-nádraží se stal atraktivním sídlem pro bydlení.

V demografickém vývoji jsme zaznamenali velký nárůst počtu obyvatel. Věková struktura obyvatelstva nám potvrzuje stárnutí populace, která se vyskytuje ve vyspělých státech, jako je Česká republika. Pačejov-nádraží se snaží vytvářet vhodné podmínky pro rodiny s dětmi, např. rekonstrukcí mateřské školy nebo výstavbou dětských hřišť. Došlo také k nárůstu vzdělanostní struktury obyvatelstva, nejčastějším dosaženým vzděláním je střední bez maturity a za ním střední s maturitou, z celkového počtu obyvatel má 10% starších 15 let vysokoškolské vzdělání. Změnilo se postavení obyvatelstva v zaměstnání. Do roku 2001 většina obyvatel byla zaměstnaná v průmyslu a poslední sčítání zaznamenalo největší zaměstnanost ve službách.

V urbanistickém vývoji Pačejov-nádraží prodělal velký vývoj, výrazně se zvýšil počet domů. V roce 1970 už sídlo sčítalo 67 domů, poslední sčítání v roce 2011 sčítalo v sídle na 117 domů. (ČSÚ 2011) Využití ploch v katastrálním území Pačejov-nádraží se změnilo k nepoznání. V roce 1951 v sídle převažovala pole, ale se zvýšenou bytovou výstavbou začaly přibývat zahrady a naopak pole ubývat. V současné době největší plochu na katastrálním území Pačejov-nádraží zabírají zahrady, které obklopují téměř každý dům, a neplodná půda.

V minulosti nejvíce obyvatel pracovalo u Státní železniční služby, zemědělství tu nebylo tolik zastoupené jako v jiných sídlech. V současnosti nejvíce ekonomicky aktivních obyvatel pracuje ve službách, v roce 2001 to byl ještě průmysl. V sídle působí

81 ekonomických subjektů, z toho 7 firem a 61 živnostníků. Pačejov-nádraží se snaží vytvářet příhodné podmínky pro život místních obyvatel prostřednictvím zlepšování občanské vybavenosti, pořádáním různých společenských akcí.

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1: Zjišťované a dostupné údaje v sídle Pačejov-nádraží za roky 1910 – 2011
- Tabulka č. 2: Počet obyvatel v sídle Pačejov-nádraží v letech 1890-2011
- Tabulka č. 3: Počet obyvatel v sídlech Pačejov-nádraží a Pačejov v letech 1890-2011
- Tabulka č. 4: Věková struktura obyvatelstva v roce 1910
- Tabulka č. 5: Věková struktura obyvatelstva v roce 1921
- Tabulka č. 6: Věková struktura obyvatelstva v roce 1970
- Tabulka č. 7: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 1970
- Tabulka č. 8: Věková struktura obyvatelstva v roce 1980
- Tabulka č. 9: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 1980
- Tabulka č. 10: Věková struktura obyvatelstva v roce 1991
- Tabulka č. 11: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 1991
- Tabulka č. 12: Věková struktura obyvatelstva v roce 2001
- Tabulka č. 13: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 2001
- Tabulka č. 14: Věková struktura obyvatelstva v roce 2011
- Tabulka č. 15: Ekonomická aktivita obyvatelstva v roce 2011
- Tabulka č. 16: Vývoj struktury obyvatel dle pohlaví v sídle Pačejov-nádraží
- Tabulka č. 17: Vývoj struktury obyvatel dle věku v sídle Pačejov-nádraží
- Tabulka č. 18: Procentuální vývoj struktury obyvatel dle věku v sídle Pačejov-nádraží
- Tabulka č. 19: Vývoj struktury obyvatel dle národnosti v sídle Pačejov-nádraží
- Tabulka č. 20: Vývoj struktury obyvatel dle vzdělání v sídle Pačejov-nádraží
- Tabulka č. 21: Vývoj ekonomické aktivity obyvatelstva v letech 1910-1991 v sídle Pačejov-nádraží
- Tabulka č. 22: Vývoj počtu domů a obyvatel v sídle Pačejov-nádraží
- Tabulka č. 23: Využití ploch v sídle v jednotlivých časových obdobích
- Tabulka č. 24: Ekonomická aktivita obyvatelstva v letech 1910 a 1921
- Tabulka č. 25: Zaměstnaní v odvětví v roce 2011

Tabulka č. 26: Zaměstnanci podle mobility v roce 2011

Tabulka č. 27: Počet nově vzniklých ekonomických subjektů mezi lety 1973-2017 v sídle Pačejov-nádraží

Tabulka č. 28: Ekonomické subjekty v sídle Pačejov-nádraží v roce 2018

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vybrané památky v ORP Horažďovice

Obrázek č. 2: Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 1951

Obrázek č. 3: Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 2001

Obrázek č. 4: Využití ploch v sídle Pačejov-nádraží v roce 2017

Seznam grafů

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel v sídle Pačejov-nádraží v letech 1890 – 2011

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel v sídlech Pačejov a Pačejov-nádraží v letech 1890-2011

Graf č. 3: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1910

Graf č. 4: Věková struktura obyvatelstva v roce 1910

Graf č. 5: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1910

Graf č. 6: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1921

Graf č. 7: Věková struktura obyvatelstva v roce 1921

Graf č. 8: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1921

Graf č. 9: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1970

Graf č. 10: Věková struktura obyvatelstva v roce 1970

Graf č. 11: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1970

Graf č. 12: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 1970

Graf č. 13: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 1970

Graf č. 14: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1980

Graf č. 15: Věková struktura obyvatelstva v roce 1980

Graf č. 16: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1980

Graf č. 17: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 1980

- Graf č. 18: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 1980
- Graf č. 19: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 1991
- Graf č. 20: Věková struktura obyvatelstva v roce 1991
- Graf č. 21: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1991
- Graf č. 22: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 1991
- Graf č. 23: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 1991
- Graf č. 24: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 2001
- Graf č. 25: Věková struktura obyvatelstva v roce 2001
- Graf č. 26: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti
- Graf č. 27: Struktura obyvatel podle pohlaví v roce 2011
- Graf č. 28: Věková struktura obyvatelstva v roce 2011
- Graf č. 29: Vzdělanostní struktura obyvatelstva v roce 2011
- Graf č. 30: Postavení v zaměstnání podle ekonomické činnosti v roce 2011
- Graf č. 31: Vývoj struktury obyvatel dle pohlaví v sídle Pačejov-nádraží
- Graf č. 32: Vývoj struktury obyvatel dle věku v sídle Pačejov-nádraží
- Graf č. 33: Vývoj struktury obyvatel dle vzdělání v sídle Pačejov-nádraží
- Graf č. 34: Vývoj počtu domů a obyvatel v sídle Pačejov-nádraží

Seznam použitých zdrojů

Literatura

BINEK, Jan. et al. *Synergie ve venkovském prostoru. Přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí*. Brno: GaREP, spol. s r. o. 2010. 120 s.

HRON, Jan. *Sociální vývoj venkova a zemědělství*. In: Český venkov na přelomu tisíciletí. Praha: Česká zemědělská univerzita, 1997. ISBN 80-213-0381-6.

CHALUPA, Petr a Dana HÜBELOVÁ. *Sídelní struktury v přehledu a cvičeních*. V Brně: Mendelova univerzita, 2011. ISBN 978-80-7375-506-5.

KLÍMOVÁ, Eliška. (2013). *Environmentální a historické aspekty socialistického zemědělství v Hustopečích* (Diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita.

KŘÍŽ, Martin. *Pačejov: Toulky minulostí obce*. Klatovy: Nakl. Arkáda, 2007. 63 s.

KŘÍŽ, Martin. *Pačejov v proměnách času*. Obec Pačejov, 2017. 128 s.

MAJEROVÁ, Věra et al. *Český venkov 2000: základní údaje*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2002. 148 s. ISBN 80-213-0915-6.

MAJEROVÁ, Věra. *Venkov očima sociologa*. In: Venkov: jeho proměny a územní plánování. Brno: Ústav územního rozvoje, 2005. ISBN 8023968483

MAJEROVÁ, Věra et al. *Český venkov 2008: Proměny venkova*. 1. vyd. Praha: CREDIT, 2009, 183 s. ISBN 978-80-213-1911-0.

NOVOTNÁ, Marie., KOPP, Jan. *Migrační trendy v regionu Šumava po roce 1990*. Silva Gabreta, 2011, vol. 16, č. 3. S. 187 – 206. ISSN: 1211-7420

PERLÍN, R. *Typologie českého venkova*. Zemědělská ekonomika. 1998, (8), 349-358 s.

SLEPIČKA, Alois. *Venkov a/nebo město: lidé - sídla - krajina*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1981. 367 s.

SLEPIČKA, Alois. *Přeměny venkova (venkov našeho věku)*. Praha: Nakl. Svoboda, 1989. 387 s.

SVOBODA, Petr, PŘIDALOVÁ, Ivana, OUŘEDNÍČEK, Martin (2014): *Ukazatele ekonomické struktury a mobility obyvatelstva ve sčítáních lidu*. Historická geografie 40, č. 2, s. 285–306.

TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-114-4.

VOTRUBEC, Ctibor. *Lidská sídla, jejich typy a rozmístění ve světě*. Praha: Academia, 1980. 393 s. ISBN 21-016-80.

WICHSOVÁ, Marie. *Doprava a Venkov*. In: *Venkov: jeho proměny a územní plánování*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2005. ISBN 8023968483

Elektronické zdroje

ArcČR@500: Geografická databáze České republiky [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>

ARES: Databáze ekonomických subjektů [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz

Český statistický úřad. Historický lexikon obcí 1869-2011 [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/130084150322.pdf/234263d8-9970-47a9-82e7-8b2e4c4007e6?version=1.2>

Český statistický úřad. Obyvatelstvo Plzeňského kraje [online]. 2016 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo-plzenskeho-kraje-2016>

Český úřad zeměměřický a katastrální: Archiválie [online] [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(putpexmxef5v4hxvf3nhrse3\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&text=dSady_archiv&menu=29](http://geoportal.cuzk.cz/(S(putpexmxef5v4hxvf3nhrse3))/Default.aspx?mode=TextMeta&text=dSady_archiv&menu=29)

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat, Český statistický úřad.

Digitální archiv: Státní okresní archiv Strakonice. Sčítání lidu Pačejov v roce 1910 [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/cs/606989>

Digitální archiv: Státní okresní archiv Strakonice. Sčítání lidu Pačejov v roce 1921 [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://digi.ceskearchivy.cz/cs/601906>

Geoportál Plzeňského kraje: Objektová mapa povrchové situace [online] [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://geoportal.plzensky-kraj.cz/gsvydej-dtm-pk/>

Hrady [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/>

KLEČKA, Josef. *Kronika obce* [online]. 2000 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-kt/00878-obec-pacejov-2000>

Mapy.cz [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://mapy.cz/turisticka?x=13.6203445&y=49.3758635&z=13&q=Tipy%20na%20v%C3%BDlet>

Obecní úřad Pačejov [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.pacejov.cz/>

Seznam příloh

Příloha A: Nejčastější ekonomické činnosti v sídle Pačejov-nádraží

Příloha B: Železniční stanice Pačejov

Příloha C: Železniční trať v Pačejově-nádraží

Příloha D: Bývalá restaurace „U Kábů“, postavena na počátku 20. století

Příloha E: Bývalá restaurace „U Sulanů“, postavena na počátku 20. století

Příloha F: Obecní úřad Pačejov v Pačejově nádraží

Příloha G: Mateřská škola v Pačejově-nádraží

Příloha H: Pohlednice Pačejova-nádraží z roku 1935

Příloha CH: Železniční stanice Pačejov před rokem 1948

Přílohy

Příloha A: Nejčastější ekonomické činnosti v sídle Pačejov-nádraží

CZ-NACE 2	Popis činnosti	Počet
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	19
00	Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona	6
011	Pěstování plodin jiných než trvalých	3
014	Živočišná výroba	3
016	Podpůrné činnosti pro zemědělství a posklizňové činnosti	8
11010	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	4
16230	Výroba ostatních výrobků stavebního truhlářství a tesařství	3
27520	Výroba nееlektrických spotřebičů převážně pro domácnost	5
331	Opravy kovodělných výrobků, strojů a zařízení	3
4120	Výstavba bytových a nebytových budov	9
43120	Příprava stavenišť	6
43290	Ostatní stavební instalace	3
43342	Malířské a natěračské práce	6
43910	Pokryvačské práce	6
4399	Ostatní specializované činnosti j. n.	3
461	Zprostředkování velkoobchodu a maloobchodu v zastoupení	20
471	Maloobchod v nespécializovaných prodejnách	7
47990	Ostatní maloobchod mimo prodejny, stánky a trhy	3
55	Ubytování	4
56100	Stravování v restauracích, u stánků a v mobilních zařízeních	7
6820	Pronájem a správa vlastních nebo pronajatých nemovitostí	5
7112	Inženýrské činnosti a související technické poradenství	5
74200	Fotografické činnosti	3
7490	Ostatní profesní, vědecké a technické činnosti j. n.	7
77290	Pronájem a leasing ostatních výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	7
81290	Ostatní úklidové činnosti	5
855	Ostatní vzdělávání	6
90020	Podpůrné činnosti pro scénická umění	5
93110	Provozování sportovních zařízení	4
93290	Ostatní zábavní a rekreační činnosti j. n.	3
94993	Činnosti organizací na podporu rekreační a zájmové činnosti	3
96020	Kadeřnické, kosmetické a podobné činnosti	4

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ARES (2018)

Příloha B: Železniční stanice Pačejev

Zdroj: vlastní foto (2018)

Příloha C: Železniční trať v Pačejevě-nádraží

Zdroj: vlastní foto (2018)

Příloha D: Bývalá restaurace „U Kábů“, postavena na počátku 20. století

Zdroj: vlastní foto (2018)

Příloha E: Bývalá restaurace „U Sulanů“, postavena na počátku 20. století

Zdroj: vlastní foto (2018)

Příloha F: Obecní úřad Pačejov v Pačejově nádraží

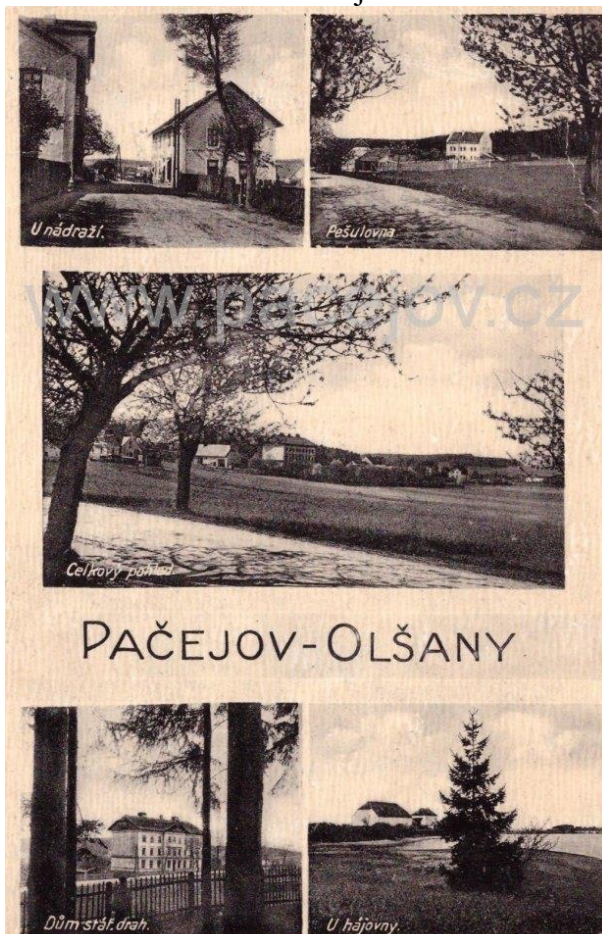
Zdroj: vlastní foto (2018)

Příloha G: Mateřská škola v Pačejově-nádraží

Zdroj: vlastní foto (2018)

Příloha H: Pohlednice Pačejova-nádraží z roku 1935

Zdroj: Obec Pačejov (2018)

Příloha CH: Železniční stanice Pačejov před rokem 1948

Zdroj: Obec Pačejov (2018)

ABSTRAKT

ČERVENÁ, Petra. *Vývoj venkovského sídla Pačejov-nádraží od 19. století do současnosti*. Plzeň, 2018. 74 s. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta ekonomická

Klíčová slova: Pačejov-nádraží, sídlo, vývoj, železnice

Tato bakalářská práce se zabývá vývojem venkovského sídla Pačejov-nádraží od 19. století do současnosti. Vznik Pačejova-nádraží mělo přímou souvislost s vybudováním železniční trati (Dráha císaře Františka Josefa I.) spojující Cheb a Vídeň v roce 1867. Pačejov-nádraží se nachází v Plzeňském kraji v okrese Klatovy. Hlavním cílem práce bylo hodnocení demografických, urbanistických a ekonomických změn v sídle. Jednalo se především o změny v počtu a struktuře obyvatel, změny ve využití ploch a změny v ekonomické aktivitě obyvatelstva. Hodnocení změn bylo provedeno na základě analýz jednotlivých sčítání obyvatelstva mezi roky 1910 – 2011 a srovnání mapových vrstev ve vybraných časových horizontech.

ABSTRACT

ČERVENÁ, Petra 2018. *The development of the seat Pačejov-nádraží from the 19th century to the present*. Pilsen, 2018. 74 p. Bachelor thesis. University of West Bohemia. Faculty of Economics

Key words: Pačejov-nádraží, seat, development, railway

This bachelor thesis relates the development of the seat *Pačejov-nádraží* from the 19th century to the present. The origin of *Pačejov-nádraží* had a direct connection with the construction of the railway line (*Dráha císaře Františka Josefa I.*) connecting Cheb and Vienna in 1867. *Pačejov-nádraží* is situated in Plzeň region in Klatovy district. Main objective of this work was to evaluate the demographic, urban and economic changes in the seat. Usually these changes are related to number and structure of population, changes in the use of areas and changes in the economic activity of population. Rating of changes is compiled according analyzes of censuses among years 1910 - 2011 and comparison of map layers in selected time horizons.